

Aftësi bazë

Material ndihmës për mësuesit lidhur me
zhvillimin e aftësive bazë nëpërmjet zbatimit të
veprimtarive praktike me nxënësit

(Për mësuesit e arsimit bazë në sistemin arsimor parauniversitar)

Qershor 2023

Materiali ndihmës për mësuesit lidhur me zhvillimin e aftësive bazë nëpërmjet zbatimit të veprimtarive praktike me nxënësit është bazuar në kornizën kurrikulare të arsimit parauniversitar, në Strategjinë Kombëtare të Arsimit 2021–2026, në udhëzuesit kurrikularë lëndorë të arsimit parauniversitar, si dhe në materiale të tjera të hartuara nga ASCAP, në mbështetje të mësuesve.

Hyrje

Suksesi i individëve në botën e punës nuk varet vetëm nga njohuritë dhe aftësitë e lëndëve mësimore. Ndërsa rezultatet e të nxënësve janë themeli i procesit mësimor, shkollat duhet të shkojnë përtej këtyre rezultateve. Gjithnjë e më shumë, mësuesit po ndërgjegjësohen për rëndësinë e disa aftësive, si: komunikimi, zgjidhja e konflikteve, bashkëpunimi etj., të cilat nuk janë të lehta për t'u matur dhe për t'u vlerësuar në kontekstin e lëndëve mësimore, por janë thelbësore për rritjen dhe për zhvillimin e përgjithshëm të nxënësve.

Studimet e fundit dëshmojnë se ndërsa shkollat sot përqendrohen më shumë në pajisjen e nxënësve me njohuri dhe aftësi lëndore për karrierën e tyre në të ardhmen, bizneset raportojnë që të punësuarit e rinj nuk janë të përgatitur për sukses. Arsyeja? Të rinjve u mungojnë aftësitë bazë, të nevojshme që individët të performojnë në nivel të lartë në vendit të punës. Aftësitë bazë përfshijnë një sërë aftësish sociale dhe personale si: bashkëpunimi, menaxhimi i kohës, puna në grup, komunikimi etj.

Rëndësia që punëdhënësit u kushtojnë aftësive bazë, dikton te mësuesit që të punojnë për të siguruar që përvoja shkollore e çdo nxënësi të nxisë aftësitë sociale dhe personale që do të mundësojnë sukses kur ai të jetë pjesë e fuqisë punëtore. Këto aftësi, mësuesit duhet të zhvillojnë gjatë procesit mësimor.

Materiali ndihmës për mësuesit lidhur me zhvillimin e aftësive bazë nëpërmjet zbatimit të veprimtarive praktike me nxënësit ofron një sërë veprimtarish të cilat mund të realizohen në lëndë e tema të ndryshme mësimore.

Realizimi i këtyre veprimtarive do t'u krijojë nxënësve mundësinë për të zhvilluar aftësitë e tyre personale dhe profesionale, të njohin më mirë komunitetin dhe tregun e punës, si edhe vlerat e nevojshme për integrimin social dhe zhvillimin ekonomik.

Material ndihmës për mësuesit lidhur me zhvillimin e aftësive bazë nëpërmjet zbatimit të veprimtarive praktike me nxënësit synon zhvillimin e aftësive të leximit – shkrimit, aftësive matematikore dhe aftësive digjitale nëpërmjet zbatimit të aftësive praktike” ka për qëllim të pajisë nxënësit me modelet e të menduarit dhe komunikimit gjuhësor, matematik dhe digjital, me idetë bazë dhe strukturat gjuhësore, matematikore, digjitale si dhe t'u zhvillojë atyre aftësitë komunikuese, llogaritëse dhe të zgjidhjes së situatave në jetën praktike të përditshme.

Përmbajtja e materialit

“Material ndihmës për mësuesit lidhur me zhvillimin e aftësive bazë nëpërmjet zbatimit të veprimtarive praktike me nxënësit” përmban dhjetë veprimtari, të cilat ndërthurin zhvillimin e aftësive të lexim – shkrimit, aftësitë matematikore, aftësitë digjitale, aftësitë fizike, aftësitë mjedisore, aftësi që zhvillojnë turzimin dhe vende historike, aftësitë e gjelbra – mjedisore, aftësitë artistike etj.

Veprimtaritë praktike janë të përbëra nga tema të integruara dhe nga aktivitete shumë praktike, të vlefshme, por mbi të gjitha shumë argëtuese për nxënësit, nëpërmjet të cilave ata edhe mësojnë edhe argëtohen. Veprimtaritë janë si më poshtë:

- Matematika dhe të ushqyerit
- Gjuhët dhe kompjuteri
- Matematika dhe stili
- Vendet turistike dhe komunikimi
- Mjedi dhe Sporti
- Matematika dhe buxheti
- Emocionet dhe Fotografia
- Matematika dhe blerjet
- Vendlindja ime
- Sporti dhe Natyra

Është e rëndësishme të theksojmë se veprimtaritë dhe aktivitetet praktike që janë parashikuar në këtë material janë shumë fleksibël, pasi mësuesit mund të zhvillojnë edhe veprimtari të tjera sipas interesave dhe nevojave të nxënësve brenda apo jashtë mjedisit të klasës.

MATEMATIKA DHE TË USHQYERIT

Konteksti i përditshëm i ushqimit shërben si një mjet për angazhimin e nxënësve në eksplorimin e ideve matematikore të raporteve, përqindjeve, thyesave dhe grafikëve rrethorë, të cilat janë të dobishme në fushat e tyre profesionale. Nxënësve u kërkohet të bien dakord për grupet kryesore të ushqimeve që mund të jenë të përshtatshme për një dietë të shëndetshme dhe më pas të paraqesin përmasat e secilit grup ushqimor në mënyrë matematikore dhe grafik .

Aktiviteti 1 - Paraqitja grafike e një opinioni dhe fakti (për veten)

Faktet janë të dhëna mbi të cilat dikush mund ta bazojë gjykimin ose vendimin e tij. Mbledhja dhe vlerësimi i fakteve janë aftësi të rëndësishme. Zakonisht bëhen dy gabime. E para, njerëzit nganjëherë japin pikëpamjet dhe marrin vendimet e tyre pa pasur fakte ose i bazojnë ato në fakte të gabuara.

E dyta, ka një tendencë për të mos i marrë parasysh faktet që janë në kundërshtim me pikëpamjet tona të mëparshme. Në vijim, do të shqyrtojmë si nxënësi të bëjnë dallimin ndërmjet faktit dhe opinionit.

Rezultatet e të nxënës

Nxënësi:

- bëjnë dallimin në mes fakteve dhe opinioneve
- mbështesin pohimet e tyre në fakte/dëshmi
- analizojnë dhe vlerësojnë fakte në media dhe në formë teksti informativ

Aktiviteti 2: Opinioni dhe faktet

Filloni me një aktivitet i cili do t'ju ndihmojë nxënësit të bëjnë dallimin mes një opinioni dhe një fakti. Ndani nxënësit në çifte. Kërkoni nga çdo nxënës të shkruajë në një flete A4, tri opinione dhe tri fakte për veten e tyre, pa ndonjë renditje të veçantë. Më pas ata shkëmbejnë fletën me shokun që janë në çift duke vendosur Ata duhet t'ju shkëmbejnë shënimet me partnerin dhe t'ju kërkojnë atyre ta shënojnë përbri secilës fjali apo pohim gjermën F për Fakte dhe gjermën O për Opinione. Në fund mësuesi dhe nxënësit dëgjojnë, kontrollojnë dhe diskutojnë saktësinë e përgjigjeve të dhëna. Më pas mësuesi orienton nxënësit për të kuptuar saktë dallimin midis faktit dhe opinionit.

OPINIONI

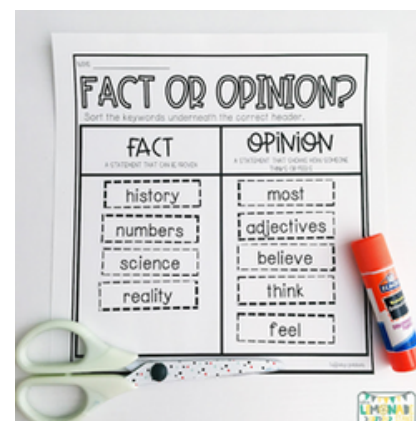
FAKTET

- **Fakti** në përgjithësi i referohet një diçkaje që është e vërtetë dhe që mund të verifikohet si e tillë. Pra, një fakt është diçka që mund të provohet se është e vërtetë.
- **Opinion** i referohet një bindjeje personale. Lidhet me atë se si dikush ndihet për diçka. Të tjerët mund të pajtohen ose jo me një opinion, por ata nuk mund ta vërtetojnë ose përgënjeshtrojnë atë.

Aktiviteti 3: Dallojmë faktin nga opinionin

Pasoni topin te shoku duke treguar një fakt interesant për veten: Të gjithë qëndrojnë në një rreth. Një person ia kalon topin dikujt përballë tij duke thënë një fakt interesant për veten. Nëse pohimi është i gabuar, pra nuk është fakt hedhësi është jashtë. Po ashtu dhe nëse pritësi nuk e kap topin dhe nuk e gjen saktë nëse pohimi që ka thënë gjuajtësi është fakt apo opinion edhe ai del jashtë loje. Loja vazhdon derisa një person të mbetet fitues.

Aktiviteti 4: Shkruani dy fakte dhe dy opinione

Mësuesi ndan dy letra me ngjyra (ngjytëse rozë dhe jeshile) për çdo nxënës. Ai i kërkon secilit nxënës të shkruajë në letrën me ngjyrë jeshile dy fakte dhe në letrën me ngjyrë rozë dy opinione për shokun që ka ngjitur. Në flipchart ose në tabelë mësuesi vendos dy kollona në një rën anë "Opinione" (ngjyrë rozë) dhe në kollonën tjetër "Fakte" (ngjyrë jeshile), si në tabelën e mëposhtme. Më pas mësuesi i fton nxënësit ti ngjisin letrat në kollonën e saktë përkatëse. Ata diskutojnë dhe vlerësojnë së bashku saktësinë e tyre.

OPINIONE

FAKTE

Aktiviteti 5: Fakt, opinion apo këndvështrim?

Mësuesi e ndan klasën në tre grupe dhe prezanton pyetjet e mëposhtme. Secili grup lexon me kujdes pyetjet.

Shembuj pyetjesh

1. Ku dhe kur keni lindur?
2. A e hani mishin? A e keni mbaruar klasën e nëntë?
3. A mendoni se Shqipëria është një vend i mirë për të jetuar?
4. Çfarë lloj muzike ju pëlqen?
5. A mbani celularë gjatë mësimit dhe në pikëpamjen tuaj a duhet të mbajnë fëmijët celular gjatë orës së mësimit?
6. A kanë nevojë fëmijët për detyra shtëpie?

Grupi 1. Mësuesi i kërkon nxënësve të tregojnë dhe argumentojnë se cilat pyetje gjenerojnë përgjigje të padiskutueshme. Tregoni përgjigjet e tyre? (pyetja 1;2)

Grupi 2. Mësuesi i kërkon nxënësve të tregojnë dhe argumentojnë se cilat pyetje gjenerojnë përgjigje që tregojnë preferencën apo qëndrimin e një personi? (pyetja 3;4)

Grupi 3. Mësuesi i kërkon nxënësve të tregojnë dhe argumentojnë se cilat pyetje gjenerojnë përgjigje që shpjegojnë pikëpamjen/këndvështrimin e dikujt për një temë? (5:6)

Aktiviteti 6: Cili është opinionin tuaj?

Mësuesi ju kërkon nxënësve të lexojnë me zë pyetjet mëposhtme.

- A duhet të ndalohen telefonat celularë në shkollë?
- A kanë nevojë fëmijët për detyra shtëpie?
- A e përmirëson teknologjia jetën tonë?

Mësuesi kërkon nga nxënësit që t'i përgjigjen pyetjes dhe më pas të plotësojnë tabelën e mëposhtme

Pyetja	Po	Jo	Pse? Jepni dy deri në tre arsye për opinionin tuaj.
A duhet të ndalohen telefonat celularë në shkollë?			
A kanë nevojë fëmijët për detyra shtëpie?			
A e përmirëson teknologjia jetën tonë?			

Lexoni nga një pyetje me radhë dhe lini nxënësit të diskutojnë shkurtimisht për opinionin e tyre dhe arsyet e dhëna. Kontrolloni diskutimin, por mos ndërhyri. Nëse është e nevojshme, përdorni parafrazimin ose pyetjet sqaruese: Ajo që po thoni është... A e kuptova mirë se ju thatë se...? Diskutoni procesin me një pjesëmarrës. Si e formulojmë opinionin tonë? Bazuar në çfarë? Çfarë mund të na shtyjë të ndryshojmë mendim?

Aktiviteti 7: Media

Aftësia për ta bërë dallimin në mes faktit dhe opinionit i ndihmon nxënësit të zhvillojnë shkathtësitë e tyre kritike dhe analitike. Është e rëndësishme që nxënësit gjithashtu të kuptojnë se gjërat jo gjithmonë janë ashtu siç duken. Nganjëherë, gazetarët, bizneset, qëllimisht ose jo, e paraqesin opinionin si fakt dhe anasjelltas. Prandaj është e rëndësishme që nxënësit të kuptojnë qartë se çka përbën fakt dhe opinion, dhe të praktikojnë dallimin në mes tyre. Për këtë qëllim vendosini nxënësit disa foto reklamash dhe diskutoni me to sesa të verteta janë këto reklama.

Aktiviteti 8: Gjurmuesi i fakteve

Mësuesi ndan klasën në tre grupe. Secilit grup jepini një gazetë. Kërkojini nxënësve të nënvizojnë vetëm faktet për një artikull sportiv apo ekonomik të një gazete. Më pas diskutojini ato në klasë.

Metoda të tjera për faktet dhe opinionet

- Merrni një top dhe shkruani në dy anët e tij fjalët "Fakt" dhe "Opinion" me një shënues të përhershëm. Nxënësit ia hedhin topin njëri-tjetrit. Kur një nxënës kap topin, ai ose ajo shikon se cila fjalë është poshtë ose më afër gishtit të madh të tij të djathtë. Nëse fjala është "Fakt" ai bën pohim për një fakt si p.sh.: Unë jam 14 vjeç dhe nëse fjala është "Opinion" ai jep një pohim për opinion si p.sh.: Kjo është shkolla më e mirë në Tiranë. Pastaj, ai ose ajo ia hedh topin dikujt tjetër. Ju mund ta bëni këtë një lojë eliminuese për përgjigjet e pasakta.
- Etiketoni njërën anë të dhomës "Fakt" dhe anën tjetër "Opinion". Secilit nxënës u jepet nga një kartë me një pohim të shkruar në të që mund të jetë një fakt ose një opinion. Nxënësit lexojnë kartën e tyre dhe shkojnë në këndin e duhur. Më pas nxënësve u jepet kohë të ndajnë kartat e tyre me njëri-tjetrin dhe të shohin nëse janë dakord me zgjedhjen që ka bërë shoku ose shoqja e tij më parë. Disa mund të kenë nevojë të ndryshojnë anët e dhomës. Rishpërndani letrat dhe luani përsëri.
- Lexoni ose shfaqni një nga një pohime me fakte dhe pohime me opinione. Nxënësit mbajnë kartat e indeksit me emërtimet "Fakt" ose "Opinion" mbi to për të treguar se çfarë lloj pohimi po bëhet. Ju gjithashtu mund të përdorni një kartë dhe të shkruani fjalët në secilën anë.
- Shkruani një pohim në tabelë dhe kërkojuni nxënësve të votojnë nëse është fakt apo opinion dhe më pas vendosini nxënësit të shpjegojnë arsyetimin e tyre.
- Lëroni nxënësit të shkruajnë 10 fakte dhe 10 opinione për çdo gjë që mësuan sot ose lexuan sot si për shembull: turizëm, vende turistike, blerjet, modelimin, energjia elektrike, presidentët, etj. Diskutoni dhe vlerësoni saktësinë e përgjigjeve të tyre.
- Shkruani pohime që tregojnë opinione ose fakte në kartat e indeksit të koduara me dy ngjyra të ndryshme. Shpërndajini ato te nxënësit dhe vendosini nxënësit të ecin nëpër dhomë duke ndarë me njëri-tjetrin atë që është në kartat e tyre. Më pas, nxënësit të ndahen në grupe sipas ngjyrës së letrave të tyre dhe të shpjegojnë pse janë në këto dy grupe.
- Ndajeni klasën në katër grupe, jepuni secilit grup një flipchart dhe kërkojini çdo grupi të shkruajë në flipchartin e tij në mënyrë rastësore 4 pohime: 2 fakte dhe 2 opinione pa i cituar se çfarë janë ato. Më pas grupet lëvizin nga tavolinë në tavolinë duke shkruar "F" për faktin ose "O" për opinionin. Pasi kanë lëvizuar në të gjitha tavolinat lexojnë, diskutojnë dhe vlerësojnë gjetjet e njëri-tjetrit. Kontrolloni përgjigjet duke kërkuar nga studentët që kanë shkruar secilën deklaratë të thonë se çfarë lloj deklarate është.

Veprimtari: Aftësitë matematikore të integruara me llogaritjet e kostos së ushqimit

Aktiviteti 1: "Të ngopesh me matematikë"

Matematika mund të jetë e dobishme kur ne planifikojmë ushqimin javor. Në këtë situatë, ne duhet të planifikojmë ushqim me vlerë për shtatë ditë në javë.

Situata

Planifikoni një ushqim me vlerë për 7 ditë në javë. Përfshini në planin tuaj detaje duke treguar numrin e njerëzve që do të hanë, menynë dhe çmimin. Planifikojeni këtë për familjen tuaj (ose nëse dëshironi, ju mund ta planifikoni atë për një familje të përbërë d.mth. duke përfshirë dhe njerëz të tjerë të afërm tuaj). Disa nga pyetjet ose detajet për planin tuaj mund të jenë:

- Sa njerëz jeni në familjen tuaj? Çfarë pëlqejnë ata të hanë? Çfarë pëlqejnë të pinë? Sa shumë hanë dhe pinë ata?
- Si mund të planifikoj unë një ushqim të balancuar çdo ditë? Çfarë ushqimesh përmbushin nevojat e të rriturve dhe fëmijëve?
- Vendosni disa çmime për mallrat që do të blini? Shikoni çmimet e dyqaneve dyqaneve ose vizitoni një market për të parë çmimet e menysë suaj javore.
- Në qoftë se ju planifikoni të përdorni ushqime ose pjesë përbërëse të tyre nga ushqimet që keni aktualisht në shtëpinë tuaj, llogarisni sa do t'ju kushtojnë për të shtuar më shumë.
- Në qoftë se ju planifikoni të hani jashtë një darkë, cilat do të ishin vlerat ushqimore dhe çmimi i ushqimit tuaj?
- Sa kalori, sa proteina etj., duhet të merrni gjatë një vakti ushqimor?
- Si do ta paraqisni menynë e javës suaj, vlerat ushqimore dhe çmimin e saj? A do të përdorni ju tabela apo grafikë të tregoni ndonjë nga informacionet?

Pyetje ekstra

- Krahasoni menynë tuaj me meny të tjera të bëra nga shokët e klasës.
- Si janë po të krahasojmë vlerat dhe çmimin e ushqimeve?
- Do të dëshironit të bënit ndonjë ndryshim në menynë tuaj?
- Vlerësoni menynë e shokëve tuaj. Si ju duket?

Aktiviteti 2: Prodhimi i bukës

Në tabelën e mëposhtme tregohet përbërja e bukës së bardhë si edhe ajo e bukës së integruar (për 100 g të secilës).

Cilësia	Ujë	Fibra	Sheqerna të ngadalshme	Sheqerna të shpejta	Proteina	Yndyrna
Bukë e bardhë	30g	3g	58,5g	0,5g	7g	1g
Bukë integrale	35g	7g	46,9g	0,5g	9g	1,8g

Klasa ndahet në grupe.

- Nëse ju bleni një bukë që peshon 75g ose 125 g ose 200g ose 400 gr bukë sa përbërës janë. Secili grup vendos të dhënat në një tabelë.
- Mielli i grurit përbën mesatarisht $\frac{3}{5}$ e masës së bukës. Sa miell ka në secilin prej rasteve të grupeve.
- Nëse ju keni afërsisht 1 m² tokë bujqësore dhe në të prodhoni $\frac{2}{3}$ kg miell gruri, sa kg miell mund të prodhoni në 7,5 ha tokë bujqësore?
- Sot një banor konsumon mesatarisht 108 kg bukë në vit. Për ç'sipërfaqe bujqësore ka nevojë vendi ynë, për të mbajtur me bukë 3 milion banorët e tij?

Aktiviteti 3: Alpinistët kuzhinierë

Diskutim: Ekipet e alpinistëve, kur dalin për stërvitje, qëndrojnë disa ditë në zonat alpinistike. Zakonisht me vete ato marrin ushqime të thata, por disa kanë dëshirë të gatujnë vetë. Një herë gjashtë alpinistë të rinj kishin marrë me vete vezë, sepse i pëlqenin shumë vezët e fërguara. Gjatë udhëtimit një pjesë e vezëve të secilit ishin thyer. Të gjashtë shokët u morën vesh dhe vezët e pathyera i ndanë në mënyrë të barabartë. Pasi hëngrën në mëngjesin e ditës së parë dhe të dytë secili nga 2 vezë të fërguara, të gjashtë alpinistëve së bashku u mbetën sa trefishi i vezëve që mori çdonjëri prej tyre kur i ndanë vezët në mënyrë të barabartë.

Si mendoni ju sa vezë u kishin mbetur të pathyera gjithsej alpinistëve?

Aktiviteti 4: Receta të ndryshme

Për të bërë ponç frutash, përdorni lëng portokalli, lëng ananasi, lëng xhinxheri dhe lëng boronice përkatësisht në raportin 3 : 3 : 4 : 8. Ju do të bëni 9 litra ponç frutash, sa litra nga secili përbërës do të përdornit?

Ju do të përgatisni brumin e byrekut. Raporti i masës së qumështit me miellin në një recetë brumi, është 2 : 3.

a) Sa qumësht dhe sa miell nevojiten për një kg brumë?

b) Sa qumësht nevojitet për t'u përzier me 450 g miell?

Diskutoni rezultatet me grupet e tjera

Për të bërë brumin bazë të biskotave, ju do përdorni sheqer, gjalpë dhe miell përkatësisht në raportin 1 : 2 : 3. Nëse dëshironi të bëni 15 kilogramë brumë biskotash, sa nga secili përbërës do të përdornit?

Diskutoni rezultatet me grupet e tjera

Veprimtari 3: Aftësitë e të ushqyerit shëndetshëm, Dieta

Rezultatet e të nxënës

Nxënësi:

- liston vlerat që ka për të ushqimi, higjiëna, lojërat etj;
- bën dallimin ndërmjet ushqimit të shëndetshëm dhe jo të shëndetshëm;
- dallon shprehitë jo të shëndetshme të të ushqyerit dhe të jetesës;
- demonstroi zbatimin e rregullave që duhet të respektojë për një jetë shëndetshme.

Aktiviteti 1: Për një mëngjes të ekuilibruar

Shkencëtarët që merren me problemet e të ushqyerit rekomandojnë për një mëngjes të ekuilibruar (të shëndetshëm):

- 12 – 15% proteina;
- më pak se 35% yndyrna;
- më tepër se 50% sheqerna

Agimi ka ngrënë në mëngjes ëmbëlsira me drithëra, përbërja e të cilave tregohet më poshtë:

- 11% proteina;
- 29% yndyrna;
- 60% sheqerna.

Si mendoni a ka ngrënë ai një mëngjes të shëndetshëm? Si do të vepronit ju?

Aktiviteti 2: Jetë e shëndetshme

Mësuesi fton nxënësit të lexojnë tregimin për familjen Gashi (tregimi ndodhet në fletën e punës: Shprehitë (jo) të shëndetshme të familjes. Lista e këshillave). Në punë dyshe nxënësit shkruajnë shprehitë pozitive dhe negative, të cilat i praktikon familja Gashi.

Shprehitë pozitive	Shprehitë negative	Po unë?

- Diskutohen punët e nxënësve dhe ftohen të tregojnë nëse njohin ndonjë shok, të afërm ose vetë ata që ngjajnë me personazhet e këtij tregimi.
- Pas diskutimit mësuesi u shpërndan nxënësve Fletën e punës 1 “Shprehitë (jo) të shëndetshme të familjes. Lista e këshillave”.
- Nxënësit ushtrohen në grup dhe udhëzohen që ata do të jenë në rolin e mjekut ose të këshilltarit, i cili duhet të bëjë një listë me këshilla dhe rekomandime, të cilat do të çonin në ndryshimin e shprehive të zakonshme të përditshme të mënyrës së jetesës së familjes Gashi.
- Pas përfundimit mësuesi i fton nxënësit në grupe të prezantojnë punën e tyre në role para klasës.

Fletë pune

Shprehitë (jo) të shëndetshme të familjes

Albani dhe Albana janë fëmijët e familjes Gashi. Prindërit e tyre janë shumë të mërzhitur me ta. Ata gjithmonë ua kanë plotësuar të gjitha dëshirat dhe kërkesat e fëmijëve të tyre. Fëmijët vendosnin vetë se çfarë do të blinin kur shkonin në dyqan. Kështu që qeset e tyre ishin të mbushura me lloje të ndryshme të patatinave, cokollatave, bonboneve, lëngjeve, karamele e çdo gjë tjetër. Në shtëpi Albani dhe Albana uleshin pranë kompjuterit ose televizorit dhe me orë të tëra qëndronin para tyre duke ngrënë nga gjërat e blera.

Kjo ishte përditshmëria e dy fëmijëve. Kur shokët e tyre i ftonin që të luanin, Albani dhe Albana asnjëherë nuk shkonin. Shpesh shkonin për vizita tek miqtë e prindërve të tyre, dhe aty pinin edhe pije të gazuara. Ata qëndronin atje deri në orët e vona, ndërsa binin në gjumë pas mesnate. Në mëngjes ishin nervoz, të lodhura, ndërsa gjatë orëve të mësimi ishin të rraskapitur dhe të papërqendruar. Gjatë kohës së pushimit ata shpesh ziheshin me moshatarët e tyre. Mësuesja e vërejtë këtë sjellje të tyre dhe thirri menjëherë prindërit e tyre në shkollë. Pas një bisede të gjatë prindërit kuptuan se fëmijët e tyre nuk po zhvilloheshin si duhet intelektualisht. Për këtë shkuan tek mjeku dhe kërkuan ndihmë. Mjeku i ftoi prindërit që t'i shpjegonin se çfarë hanë fëmijët e tyre, sa kohë kalojnë duke mësuar, e sa duke luajtur, zbavitur, shëtitur dhe argëtuar, sa herë në javë merren me sport dhe sa herë brenda ditës kalojnë para televizorit dhe kompjuterit.

Pas shpjegimit, mjeku u dha këshillat në vijim:

	Patjetër ta ndryshoni mënyrën e të ushqyerit të fëmijët tuaj, sepse kjo është.....
	Menjëherë t'i regjistroni në ndonjë aktivitet sportiv
	E treta
	E katërta
	E presta

Aktiviteti 3: Jeta e shëndetshme

- Mësuesi fton nxënësit të shprehin mendimet e tyre rreth temës “Jetë e shëndetshme”.
- Në tabelë renditen të gjitha rregullat (ushqimi i shëndetshëm, sport, pushim, argëtim, kujdes shëndetësor, vaksinim, regjim ditor) që duhen respektuar për të pasur një jetë të shëndetshme.
- Nxënësit diskutojnë rreth situatës dhe sjellin shembuj nga jeta e përditshme e tyre.
- Mësuesi u shpërndan nxënësve Fletën e punës 2 “Lista e këshillave për një jetë të shëndetshme”. Nxënësve u shpjegohet se në fushat “Respektoj/Nuk respektoj/Si t’i përmirësoj shprehitë” të shkruajnë për shprehitë e jetës së tyre.
- Insistohet që nxënësit të jenë të vërtetë, sepse vetëm kështu ata do të mund të realizojnë fotografinë reale për mënyrën e jetesës së tyre. Nëse nxënësit kanë shënuar për disa nga rregullat “Nuk i respektoj”, ftohen që të shkruajnë se si t’i përmirësojnë shprehitë e tyre për një jetë të shëndetshme. Shprehitë e reja t’i shkruajnë në kolonën e fundit.
- Pas përfundimit të punës nxënësit ftohen të prezantojnë para klasës “Jetesën e tyre të shëndetshme”.
- Diskutohen rregullat që duhet të respektojnë dhe ato që duhet të përmirësojnë si dhe kërkohet që të argumentojnë me shembuj nga jeta se plotësimi dhe respektimi i rregullave është përgjegjësi për të patur një shëndet sa më të mirë.

Që jeta jonë të jetë sa më e shëndetshme duhet të respektojmë rregullat në vijim	Respektoj	Nuk e respektoj	Si t’i përmirësoj shprehitë
 Ha shpesh fruta dhe perime			
 U shmangem ëmbëlsirave			
 Shpesh eci në këmbë			
 Bëj sport			
 Para kompjuterit kaloj më pak se një orë në ditë			
 Gjatë kohës së lirë shpesh luaj lojëra të ndryshme me shoqet/shokët e mi në natyrë			

Që jeta jonë të jetë sa më e shëndetshme duhet të respektojmë rregullat në vijim

Respektoj

Nuk e respektoj

Si t'i përmirësoj shprehitë

Në mbrëmje bie në gjumë herët

Më pëlqen të lexoj libra

Në televizor shikoj vetëm emisione të përshtatshme për moshën time

Të paktën një herë në javë unë me familjen dalim shëtitje në natyrë

Aktiviteti 4: Pjata ime e ushqimeve

- Veprimtaria fillon me një bisedë me nxënësit për nevojën e ngrënies së ushqimit të shumëllojshëm dhe në sasi të mjaftueshme për zhvillim të rregullt dhe të shëndetshëm.
- Më pas mësuesi u shpërndan nxënësve Fletën e punës "Pjata ime e ushqimeve".
- Nxënësit ushtrohen në punë të pavarur për të zgjedhur dhe vizatuar ushqimin e tyre të shëndetshëm duke u bazuar në figurat ose përvojën e tyre.
- Pas përfundimit nxënësit i ngjitin punët e tyre në tabelë dhe mësuesi u thotë që diskutimi i tyre do të bëhet në fund të orës për të nxjerrë se cila pjatë përmban ushqimin më të shëndetshëm.

Pjata ime e ushqimeve

Vizatoni brenda në pjatë ushqimet tuaja të preferuara të shëndetshëm duke u bazuar në figurat e mëposhtme ose në përvojën tuaj.

Aktiviteti 5 Kuiz: Jeto shëndetshëm

Kuiz-i mund të zhvillohet në formën e një loje, ku nxënësit ndahen në skuadra, i përgjigjen pyetjeve dhe diskutojnë rreth tyre duke sjellë shembuj nga jeta e tyre personale.

1.	Mënyra e shëndetshme e të ushqyerit nuk është e rëndësishme për jetën e njeriut.		
2.	Që të jesh i shëndetshëm, duhet të ushqehesh me ushqim të shumëllojshëm.		
3.	Ushqimi duhet të konsumohet përmes disa vakteve të caktuara.		
4.	Ngrënia e tepërt është shumë e dëmshme për shëndetin.		
5.	Të luash me kompjuter është më mirë se sa të luash futboll.		
6.	Në higjienën personale përfshihet vetëm bërja e dushit.		
7.	Gjumi nevojitet për pushimin e njeriut.		

Përgjigje:

1.	Mënyra e shëndetshme e të ushqyerit nuk është e rëndësishme për jetën e njeriut.		✗
2.	Që të jesh i shëndetshëm, duhet të ushqehesh me ushqim të shumëllojshëm.	✓	
3.	Ushqimi duhet të konsumohet përmes disa vakteve të caktuara.	✓	
4.	Ngrënia e tepërt është shumë e dëmshme për shëndetin.	✓	
5.	Të luash me kompjuter është më mirë se sa të luash futboll.		✗
6.	Në higjienën personale përfshihet vetëm bërja e dushit.		✗
7.	Gjumi nevojitet për pushimin e njeriut.	✓	

GJUHËT DHE KOMPJUTERI

Rezultatet e të nxënës

Nxënësi:

- ndërvepron pozitivisht dhe në mënyrë efektive me të tjerët;
- eksploron aftësitë e komunikimit ndërpersonal dhe në grup;
- identifikon dhe diskuton perceptimet për veten, duke përfshirë atributet/tiparet personale;
- eksploron konceptet e besueshmërisë dhe ndershmërisë ndaj të tjerëve;
- ndërton një imazh pozitiv për veten dhe kupton ndikimin e tij në jetë dhe në punë;
- zbulon se si sjelljet dhe qëndrimet ndikojnë në situatat e shkollës, punës dhe familjes;
- zhvillon aftësi për të ndërtuar marrëdhënie pozitive në jetë.

Aftësitë personale dhe atributet luajnë një rol të rëndësishëm në mundësitë tona për zgjedhjen e profesionit.

Cili është ndryshimi midis aftësive dhe attributeve?

- *Atribut* është një tipar ose një cilësi e veçantë me të cilën një individ lind, si psh: sens humori, motivimi, besnikëria, etj.
- *Aftësitë* janë zotësi të caktuara që njerëzit i mësojnë dhe zhvillojnë përmes praktikës.

Dallimi midis këtyre të dyjave rrjedh nga fakti që atributi është një cilësi e qenësishme, ndërsa aftësitë duhet të mësohen dhe praktikohen.

Nxënësit duhet të njohin aftësitë e tyre dhe të identifikojnë ato që kanë tashmë dhe ato që mund t'u duhet të marrin në konsideratë për punë të veçanta.

Nxënësit e perceptojnë veten se kanë disa attribute, por shpeshherë ata nuk i mendojnë këto attribute që kanë të lidhura me punën. Ata duhet të ndërgjegjësohen se si mund t'i ndërtojnë atributet e tyre për të fituar punë.

Ekziston një marrëveshje e gjerë që të gjithë të rinjtë kanë nevojë për një sërë aftësish dhe attributesh që do t'i përgatisin ata si për punësim ashtu edhe për të mësuarin e mëtejshëm.

Aftësitë kryesore të identifikuara në lidhje me atributet personale janë:

- aftësitë e komunikimit që kontribuojnë në marrëdhënie produktive dhe harmonike ndërmjet punonjësve dhe klientëve;
- aftësitë e punës në grup që kontribuojnë në marrëdhëniet dhe rezultatet produktive të punës;
- aftësi për zgjidhjen e problemeve që kontribuojnë në rezultate novatore;
- aftësitë e iniciativës dhe sipërmarrjes që kontribuojnë në rezultate inovative;
- aftësitë e vetë-menaxhimit që kontribuojnë në kënaqësinë dhe rritjen e punonjësve;
- aftësitë e të mësuarit që kontribuojnë në përmirësimin dhe zgjerimin e vazhdueshëm në operacionet dhe rezultatet e punonjësve dhe të kompanisë;
- aftësitë e planifikimit dhe organizimit që kontribuojnë në planifikimin strategjik afatgjatë dhe afatshkurtër;
- aftësi teknologjike që kontribuojnë në ekzekutimin efektiv të detyrave.

Atributet (tiparet) personale të mëposhtme kontribuojnë në punësimin dhe karrierën tuaj në të ardhmen:

- besnikëria
- angazhimi
- ndershmëria dhe integriteti
- entuziazmi
- besueshmëria
- prezantimi personal
- vetëvlerësimi pozitiv
- sens humori
- qëndrim i ekuilibruar ndaj punës dhe jetës në shtëpi
- aftësia për të përballuar presionin
- motivimi
- përshtatshmëri.

Aktiviteti 1: Kodoj aftësitë e mia

Një aftësi është diçka që ju e bëni mirë, të tilla si futboli, kërcimi, gatimi, leximi ose të folurit në publik etj. Ne të gjithë kemi aftësi dhe është e rëndësishme që të njohim aftësitë që kemi dhe aftësitë që duhet të zhvillojmë. Nxënësit plotësojnë individualisht fletën e punës "Kodoj aftësitë e mia". Duke përdorur fletën e punës "Kodoj aftësitë e mia" nxënësit renditin dhjetë aftësitë që aktualisht i konsiderojnë më të dobishmet në botën e punës.

1. Lexoni listën e aftësive në tabelë. Ju ndoshta do të keni disa nga këto aftësi tashmë. Lexojini ato me kujdes duke përdorur shembujt për t'ju ndihmuar t'i kuptoni ato.
2. Zhvilloni një çelës për ta, duke përdorur katër ngjyra ose modele të ndryshme për kategoritë, për shembull:

E kuqe : Shumë mirë
 Blu: mund të bëjë
 E gjelbër: do të doja të zhvillohej
 Gri: nuk vlen për mua.

3. Tani kodoni listën e aftësive në tabelën bosh, sipas çelësit më lart.
4. Ju mund të dëshironi të shtoni disa aftësi që nuk janë tashmë në tabelë

Aftësi	Shembull	Kodi
Puna në grup	Ndihmoni një nxënës të ri që të ambjentohet në klasën tuaj	
Puna me numrat	Kursimi i parave të xhepit	
Kreativ	Shkrimi i tregimeve, përdorimi i grafikës kompjuterike, piktura, fotografi, etj.	

Aftësi	Shembull	Kodi
Qëndroj në formë të mirë fizike	Të praktikosh dhe të merresh me sport rregullisht	
Komunikimi-dëgjimi	Me miqtë, mësuesit etj siguroheni që ju t'i transmetoni mesazhet me saktësi	
Aftësi kompjuterike	Shkrimi i tregimeve, përdorimi i grafikës kompjuterike, piktura, fotografi, etj.	
Planifikimi dhe organizimi	Organizimi i diskos së shkollës ose organizimi i një projekti/ konkursi në shkollë.	
Kërkimi	Gjetja e informacionit për një detyrë shkollore	
Zgjidhja e problemeve	Të përpunosh se si të arrish në një vend, të zgjidhësh fjalëkryq	
Projektimi i gjërave të reja	Punime dore, teknikë, veshje.	
Të mësosh aftësi të reja	Hapa të rinj kërcimi, lëndë, aftësi sportive	
Montimi ose riparimi i gjërave	Riparimi i shpimeve në gomat e biçikletave, montimi i kompleteve	
Menaxhimi	Menaxhimi i kohës suaj, parave, shokëve në një ekip.	
Ndjekja e udhëzimeve	Përgatitja e një vakti, sipas një recete	
Tregoj iniciativë	Të vazhdosh me gjërat pa pasur nevojë të t'i kërkojnë	

Pasi fëmijët plotësojnë tabelën ata diskutojnë me njëri tjerin mbi aftësitë e tyre duke i evidentuar këto aftësi si pikat e tyre të forta.

Aktiviteti 2: Vlerësimi i aftësive të mia

Përdoreni fletën e listës së kontrollit më poshtë për të të përditësuar listen e aftësive tuaja.

- Shikoni aftësitë që keni punuar tashmë në fletët e mëparshme të punës.
- Tani plotësoni këtë listë kontrolli duke shkruar të gjitha gjërat në të cilat jeni shumë të mirë.
- Nxënësit plotësojnë individualisht fletën e punës së listës kontrolluese dhe më pas marrin pjesë në diskutime në grupe të vogla për gjetjet e tyre.

Aftësitë e mia	Si e kam mësuar këtë aftësi?	Ku e aplikoj këtë aftësi?	Një punë që kërkon këtë aftësi

Aktiviteti 3: Atributet/Tiparet personale

Kjo veprimtari është krijuar që ju të vlerësoni atributet/tiparet tuaja personale dhe të identifikoni ato në të cilat jeni të shkëlqyer. Kjo do t'ju ndihmojë të identifikoni mundësitë e punës/profesionit që mund të dëshironi të merrni në konsideratë.

1. Fillimisht plotësoni tabelën e mëposhtme duke vlerësuar veten me 1, 2, 3 ose 4 në kutinë "Vlerësimi im". Shkalla e vlerësimit: 1– 4

1 = Shkëlqyeshëm

2 = Shumë mirë

3 = Mirë

4 = Ka nevojë për përmirësim

Atributi/Tipari	Vlerësimi im	Atributi/Tipari	Vlerësimi im	Atributi/Tipari	Vlerësimi im
I sinqertë		Besnik		I pëlqen shkolla	
I besueshëm		I pashëm		I pëlqen sporti	
Tregon sens të përbashkët		I gëzuar		Merr iniciativa	
Krijon lehtësisht miq		I përgjegjshëm		I ndihmon njerëzit e tjerë	
Sens humori		Entuziast		I organizuar	
I besueshme		E veshur mirë		I sinqertë	

2. Pasi të keni plotësuar tabelën më sipër shkruani secilin nga atributet/tiparet tuaja në katër kutitë më poshtë sipas vlerësimit që i dhatë vetes.

Klasifikimi 1 (Shkëlqyeshëm)	Klasifikimi 2 (Shumë mirë)
Klasifikimi 3 (Mirë)	Klasifikimi 4 (Ka nevojë për përmirësim)

3. Më pas kërkojuni shokëve tuaj t'ju vlerësojnë si 1, 2, 3 ose 4 në kutinë "vlerësimiim" dhe krahasoni vlerësimin tuaj me ato që ju kanë dhënë shokët tuaj. Më poshtë kemi dhënë një tabelë bosh për ju që ta përdorni për të përfunduar veprimtarinë me ta. Shokët tuaj do ju vlerësojnë me 1, 2, 3 ose 4 në kutinë "Vlerësimi im". Shkalla e vlerësimit: 1– 4

1 = Shkëlqyeshëm 2 = Shumë mirë 3 = Mirë 4 = Ka nevojë për përmirësim

Atributi/Tipari	Vlerësimi im	Atributi/Tipari	Vlerësimi im	Atributi/Tipari	Vlerësimi im
I sinqertë		Besnik		I pëlqen shkolla	
I besueshëm		I pashëm		I pëlqen sporti	
Tregon sens të përbashkët		I gëzuar		Merr iniciativa	
Krijon lehtësisht miq		I përgjegjës		I ndihmon njerëzit e tjerë	
Sens humori		Entuziast		I organizuar	
I besueshëm		E veshur mirë		I sinqertë	

4. Pasi të keni plotësuar tabelën më sipër shkruani secilin nga atributet/tiparet tuaja në katër kutitë më poshtë sipas vlerësimit që morrët.

Klasifikimi 1 (Shkëlqyeshëm)	Klasifikimi 2 (Shumë mirë)
Klasifikimi 3 (Mirë)	Klasifikimi 4 (Ka nevojë për përmirësim)

5. Krahasoni vlerësimin duke ju përgjigjur pyetjeve të mëposhtme:

- Cilat attribute/tipare morën po të njëjtin vlerësim nga ju dhe nga shokët tuaj?
- Në cilat attribute/tipare menduat se ishit të mirë, por morët një vlerësim jo të mirë nga shokët tuaj?
- Cilat attribute/tipare u vlerësuan si 'Shkëlqyeshme' nga ju dhe shokët tuaj?
- Cilat attribute/tipare u vlerësuan "Ka nevojë për përmirësim"? Dëshironi t'i përmirësoni këto attribute/tipare? Nëse po, çfarë hapash do të ndërmerrni për t'i përmirësuar ato?

- Cilat profesione do të kishin nevojë për atributet/tiparet që ju u vlerësuar “Shkëlqyeshëm”?
- A kërkon ndonjë profesion që keni marrë në konsideratë attribute/tipare që kanë nevojë për përmirësim? Nëse po, cilat janë disa nga opsionet tuaja?

Veprimtari 1: Aftësitë e lexim-shkrimit dhe njohjes së kompjuterit

Rezultatet e të nxënësve

Nxënësi:

- demonstroi të kuptuarit e informacionit të tekstit;
- identifikoi qëllimin e autorit;
- lidhi idetë kryesore të tekstit me përvojat dhe njohuritë e tij;
- analizoi elementet kryesore të gjuhës dhe të strukturës së tekstit;
- vlerësoi informacionet e tekstit, duke dhënë argumente;
- shkruan një tekst të shkurtër në varësi të qëllimit që ka;
- zbaton rregullat kryesore drejtshkrimore gjatë të shkruarit.

Tekst 1

Si të gesh punë në sezonin e verës? (fletëpalosje)

Për të pasur rezultate sa më të mira duhet të jeni aktivë. Filloni planifikoni kërkimin e një pune për sezonin e verës, kohë më përpara. Gjeni se kur fillojnë kompanitë të marrin kërkesat për punë në sezonin e verës. Në shumë kompani kjo ndodh deri në 6 muaj para verës. Lidhur drejtpërdrejt me kompanitë, për të cilat jeni të interesuar, duke telefonuar personin që merret me menaxhimin e personelit.

Mos u dorëzoni nëse nuk keni sukses herën e parë. Përgatituni të lidheni me një numër punonjësish. Gjetja e punës së parë për verën, në mënyrë të veçantë, mund të kërkojë dhjetëra kërkesa, telefonata dhe intervista. Këmbëngulja sjell rezultate.

Informacioni për punët në sezonin e verës gjendet në gazeta ose në faqe interneti, dhe mund të gjenden këshilla në faqet e kompanive në internet. Kontrolloni këndet e njoftimeve me kujdes, pasi edhe ofertat për punë në sezonin e verës afishohen gjithashtu atje. Mund të pyesni edhe shokët tuaj për përvojat që kanë pasur në gjetjen e një pune për sezonin e verës.

Kontrolloni me kujdes mundësitë në zonën ku jetoni. Mendoni për kompani në zonën tuaj, që mund të punësojnë personel të përkohshëm, me qëllim që ata të vazhdojnë punën gjatë verës. Kërkoni numërorin telefonik dhe kërkoni këshilla nga zyra lokale e biznesit dhe e industrisë. Mos u përqendroni vetëm në kompanitë e mëdha – çdokush kërkon të gjejë punë në to, kështu që kërkoni edhe në kompanitë e vogla. Ato mund të kenë punë interesante për sezonin e verës. Kërkoni në mënyrë krijuese për variante të ndryshme. Pyesni këdo që njihni e që mund t’ju ndihmojë.

Përdorni lidhjet e vjetra. Nëse keni pasur më parë një punë në sezonin e verës, lidhuni në kohën e përshtatshme me kompaninë për të cilën keni punuar dhe kërkoni që të punoni atje përsëri. Do të keni përparësi, pasi e njihni mënyrën se si punohet aty, kërkesat për punën dhe njerëzit që punojnë atje.

Aktiviteti 1: A e kam kuptuar mirë tekstin që lexova?

Pasi e kanë lexuar tekstin në kompjuter, mësuesi ndan nxënësit në çifte. Secilit çift i jepet një fletë pune (fletë pune 1). Pasi e kanë plotësuar nxënësit prezantojnë përgjigjet e tyre. Fleta e punës krijon mundësi që nxënësit të demonstrojnë nëse e kanë kuptuar ose jo tekstin. Mësuesi nxit përgjigjet e nxënësve, duke i pyetur: *Pse? Ku duket kjo në tekst? Po ju të tjerët si mendoni etj. Sa përgjigje të sakta kishit ju?*

Fletë pune 1

Lexoni pohimet në tabelë dhe shënoni nëse janë të vërteta (V) ose të gabuara (G).

Nr.	Pohimi	V/G
1.	Duhet t'i përqendroni kërkimet tuaja për punë gjatë sezonit të verës vetëm në kompanitë e mëdha.	
2.	Të kërkosh punë përsëri në kompaninë për të cilën keni punuar dikur, është një mundësi e mirë.	
3.	Mund të filloni kërkimin e një pune për sezonin e verës, rreth 6 muaj më përpara.	
4.	Për punëdhënësin, punësimi i një të riu gjatë sezonit veror është nuk është ide e mirë, pasi duhet të investojë kohë për t'i mësuar rregullat e punës.	
5.	Kompanitë e vogla mund të kenë punë interesante për sezonin e verës.	
6.	Gjetja e punës së parë për verën, në mënyrë të veçantë, mund të kërkojë dhjetëra kërkesa, telefonata dhe intervista.	
7.	Informacionin për punë gjatë sezonit të verës mund ta gjeni vetëm në internet.	
8.	Një punë sezonale është një mundësi e mirë për të rinjtë që të kuptojnë interesat e tyre për punën dhe pasi të përfundojnë shkollën, të dinë ku dhe çfarë pune të kërkojnë.	
9.	Gjetja e një pune gjatë verës nuk kërkon kohë dhe shumë kërkime nga të rinjtë.	
10.	Të rinjve u pëlqen të punojnë në verë për të fituar përvojë pune dhe për të fituar para për vete.	

Aktiviteti 2: I rendit sipas radhës

Teksti është i përbërë nga 6 paragrafë, të cilët mësuesi i ka prerë me gërshërë. Ai i ndan nxënësit në grupe dhe çdo grupi i jep 6 fishat (paragrafët). Nxënësit duhet t'i renditin paragrafët sipas radhës (siç shihet në figurë). Gjithashtu, ata duhet të argumentojnë renditjen e tyre. P.sh., në fillim është paragrafi: *Për të pasur rezultate sa më të mira duhet të jeni aktivë...*, sepse çdo veprimtari nis me planifikimin; në fund është paragrafi: *Mos harroni!*..., pasi një kujtesë e rëndësishme (si konkluzion i përgjithshëm) për lexuesit etj.

Aktiviteti 3: Diskutojmë së bashku

Mësuesi drejton disa pyetje për nxënësit:

- Cili është qëllimi i këtij teksti? (të këshillojë të rinjtë që dëshirojnë të gjejnë një punë për sezonin e verës)
- Nga ndryshon paragrafi i fundit nga paragrafët e tjerë? (tërheq më shumë vëmendjen e lexuesit, është konkluzioni më i rëndësishëm i tekstit etj.)
- Fjalët e para të çdo paragrafi janë shkruar me shkronja të zeza? (Fjalët e para shërbejnë si ide kryesore të tekstit). Cila është lidhja mes këtyre fjalëve dhe pjesës tjetër në paragrafët e tjerë? (sqarohen dhe/ose jepen shembuj të ideve kryesore)
- A njihni të rinj që punojnë gjatë verës? (sqarohet e drejta për të punuar pasi mbushet mosha). Çfarë keni mësuar nga rrëfimet ose përvojat e tyre?
- Çfarë mësuar nga ky tekst? Mendoni se morët një informacion të dobishëm?

Aktiviteti 4: Plotësoj një kërkesë për punë

Mësuesi hap në kompjuter formularin e mëposhtëm (Kërkesë për punë) dhe udhëzon nxënësit të plotësojnë disa të dhëna (jo të gjitha) në rubrikat 1, 3 dhe 4 të formularit të kërkesës për punë. Mësuesi udhëzon dhe monitoron nxënësit për plotësimin dhe saktësinë e të dhënave. (shih formularin e kërkesës për punë- fletë pune)

Për plotësimin e rubrikës 2 kërkohet të plotësohet nga nxënësit, duke iu përmbajtur kritereve të mëposhtme:

- *Ju dëshironi të punoni gjithsej 15 orë në javë, duke filluar punën në orën 4 pasdite.*
- *Ju doni të punoni dy ose më shumë ditë në javë, po jo të shtunën dhe të dielën.*
- *Ju jetoni vetëm 2 kilometra larg restorantit, pranë një linje autobusi që ju çon drejt e në punë.*
- *Një mik ju ka folur për këtë vend pune.*

Fletë pune

Formulari i kërkesës për punë

1. Të dhëna të përgjithshme

Emri, atësia, mbiemri: _____

Numri i celularit: _____

Adresa, rruga: _____ Sh/ap: _____

Qyteti: _____ Rrethi: _____ Kodi postar: _____

Jeni 18 vjeç apo më i madh? _____ (po/jo) Mosha: _____

Keni punuar më parë në restorantin tonë? _____

Nëse po, koha dhe puna që keni bërë: _____

2. Disponueshmëria

Nr i orëve të lira në javë: _____

Orët kur jeni i lirë:

	H	M	M	E	P	SH	D
Nga ora							
Deri							

Si jeni informuar për këtë vend pune? _____

Sa larg banoni nga restoranti? _____

A keni mjet transporti për të shkuar në punë? _____

3. Shkolla e ndjekur së fundmi:

Emri i shkollës: _____

Dega: _____

Klasa e fundit që keni kryer: _____

Nota mesatare: _____

I diplomuar: _____ (po/jo)

I saporegjistruar: _____ (po/jo)

Sporte ose veprimtari: _____

4. Puna e fundit: (Në qoftë se nuk keni, përmendni një punë që keni bërë në mënyrë vullnetare ose rekomandim personal)

Ndërmarrja: _____

Vendi: _____

Pozicioni: _____

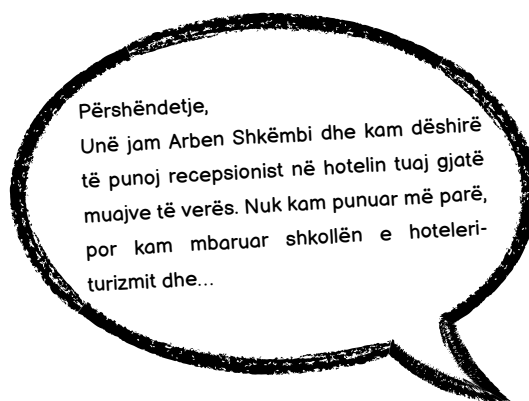
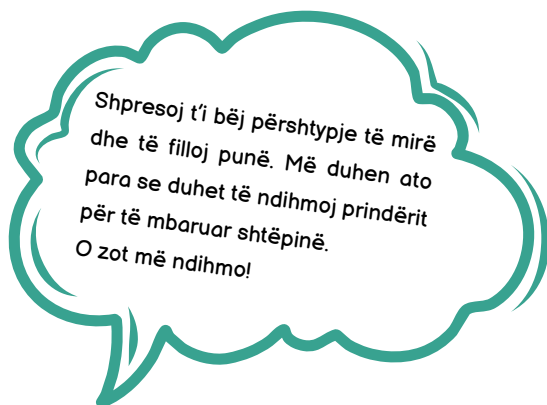
Aktiviteti 5: Flluskat dhe retë

Bisedë hyrëse e mësuesit: Për të filluar një punë të re, në të shumtën e herëve zhvillohet një intervistë mes personit që kërkon punë dhe punëdhënësit. Ky proces është i rëndësishëm për të dyja palët: ai që kërkon punë dëshiron që ta bindë punëdhënësin për vlerat dhe aftësitë e veta, ndërsa punëdhënësi të përzgjedhë atë që është më i përshtatshëm për punën e tij.

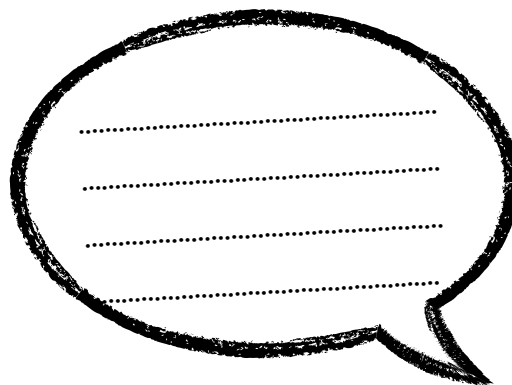
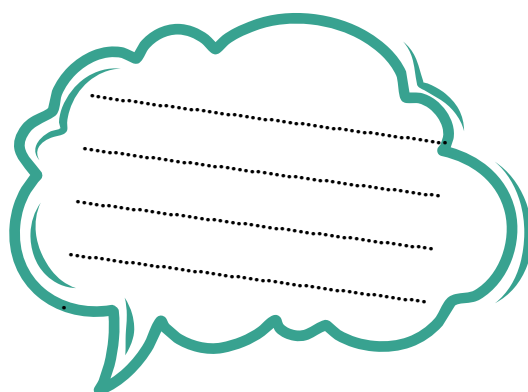
Mësuesi ndan nxënësit në grupe. Ai sqaron nxënësit se një mendim pa zë mund të vizatohet si re dhe një mendim që i shprehim dhe ua komunikojmë të tjerëve, mund të vizatohen si flluskë.

Nxënësit do të plotësojnë një re dhe një flluskë për personin që kërkon punë dhe një re dhe një flluskë për punëdhënësin.

Shembull

Punëmarrësi:

Pasi nxënësit kanë plotësuar dy retë dhe dy flluskat, i lexojnë ato. Nxënësit diskutojnë për përgjigjet e njëri- tjetrit. Pastaj nxënësit ndërrojnë fletët me njëri- tjetrin dhe vlerësojnë nëse janë ndjekur ose jo nga shokët/shoqet tyre rregullat kryesore drejtshkrimore, si p.sh., përdorimi i shkronjës së madhe, i shenjave të pikësimit, i numrit shumë në vetën e dytë (ju), i ligjëratës së drejtë etj.

Shënim: Kjo veprimtari mund të zhvillohet me stilolaps dhe letër, por edhe me kompjuter.

Veprimtaria 3: Aftësitë digjitale në përpunimin e tekstit digjital

Rezultatet e të nxënësve

Nxënësit:

- zhvillojnë dhe përmirësojnë aftësitë e përpunimit të tekstit digjital ndërmjet përdorimit të platformave online open-source të dedikuara përdorimit të tastierës dhe njohjes së pozicionimit të tasteve kryesore;
- përforcojnë njohuritë aktuale në programet e përpunimit të tekstit digjital, duke njohur më në detaje funksionalitetet kryesore të rubrikave dhe mjeteve të punës;
- zhvillojnë dhe praktikojnë aftësitë digjitale duke njohur elementet kryesor të formatimit të tekstit dhe paragrafëve;
- krijojnë dokumente të ndryshme elektronike, të cilat përmbajnë një shumëllojshmëri elementesh vizuale (tekst, imazhe, grafikë, tabela etj...).

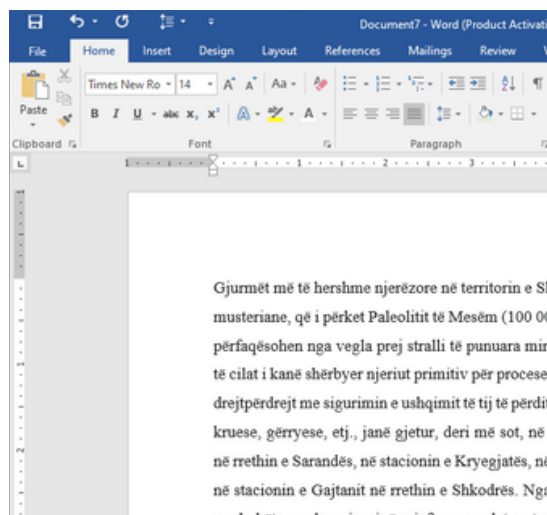
Përpunimi i dokumenteve nëpërmjet programeve të përpunimit të tekstit digjital.

Përgjatë këtij aktiviteti mësuesi ndërmerr veprimtari, të cilat synojnë avancimin dhe përvetësimin e aftësive të nxënësve në krijimin dhe përpunimin e dokumenteve digjitale.

- Në fillim të orës mësimore mësuesi fton nxënësit të hapin programin Microsoft Word dhe zhvillon diskutime lidhur me qëllimin e përdorimit të këtij programi nga ana e tyre. Inkurajon nxënësit të ndajnë me njëri-tjetrin ide mbi llojet e ndryshme të materialeve dhe dokumenteve që ata mund të krijojnë duke përdorur këtë program.
- Mbi bazën e njohurive aktuale të nxënësve, mësuesi bën një prezantim të shkurtër mbi qëllimin e përdorimit të programit Microsoft Word si dhe prezanton rubrikat kryesore, paletën e mjeteve të punës, si dhe komandat më të rëndësishme që nxënësit duhet të njohin.

Aktiviteti I

Mësuesi iu shpërndan nxënësve paraprakisht një tekst të printuar në një format A4 dhe i udhëzon nxënësit të kopjojnë materialin në një dokument. Brenda një limiti kohor prej 5 minutash, nxënësit duhet të stopojnë punën e tyre dhe më pas mësuesi kontrollon materialet e gjithsecilit për të parë se deri në çfarë mase është riprodhuar teksti.

Aktiviteti 2

Mësuesi i fton nxënësit të hapin adresën <https://www.typedojo.com/wpm-test/> dhe inkurajon ata të zhvillojnë një typing test, për të parë dhe vlerësuar shkathtësinë e ndërveprimit të tyre me tastierën dhe tastet kryesore. Në fund të çdo tentative dhe testi të realizuar nga ana e nxënësit, platforma gjeneron informacione lidhur me:

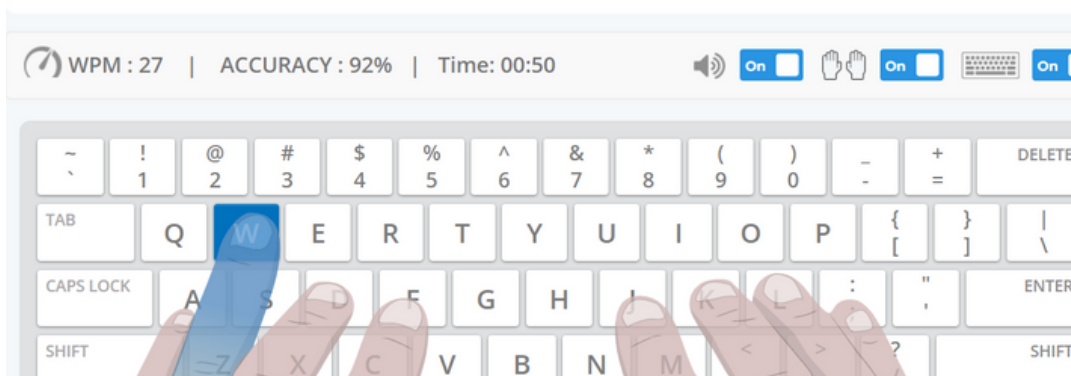
- Numrin e tasteve të shtypura brenda 1 minute
- Numrin e tasteve të sakta të shtypura brenda 1 minute
- Numrin e tasteve të gabuara të shtypura brenda 1 minute
- Numrin e fjalëve të shkruar brenda 1 minute
- Shkallën e gabimeve

Two men were strolling down a forest

path when they came across a bear. One

man scampered up a tree and escaped

the bear's claws. The other man knew

Test Finished!

Good Job! You Finished TypeDojo Wpm Test.

You Earned Your Own Professional Certificate.

Keystrokes	196
Right Strokes	188
Wrong Strokes	8
Error Rate	4
Gross Wpm	39

Speed
37 WPM

Accuracy
95%

Time Taken
01:00

Login

Register

Print As Guest

Aktiviteti 3

Mësuesi ndan klasën në mënyrë të rastësishme në tre grupe kryesore dhe secilit prej grupeve i alokohet një detyrë e caktuar.

Grupi i parë: Krijimi i një certificate/ ftese/

Grupi i dytë: Krijimi i një kopertine libri

Grupi i tretë: Krijimi i një Word Finder

- Për nxënësit të cilët paraqesin vështirësi në gjenerimin e ideve kreative: Mësuesi mund t'iu prezantojë nxënësve një dokument paraprak i cili përmban elementë të ndryshëm vizual (tekst, figura, cliparts, charts, tabela) dhe inkurajon nxënësit të rikrijojnë dokumentin e përgatitur, në varësi të tematikës dhe grupit ku nxënësit bëjnë pjesë.
- Secili prej nxënës që i përket dy grupeve të para bën një prezantim të shkurtër të punimit të tij dhe mirëpret komentet dhe sugjerimet nga mësuesi dhe nxënësit e tjerë.
- Në fund të orës mësimore nxënësit të cilët i përkasin grupit të tretë (Krijimi i një Word Finder) printojnë dokumentet e tyre dhe i shpërndajnë me pjesën tjetër të klasës, bazuar në një limit kohor nxënësit duhet të gjejnë të gjitha fjalët, të cilat fshihen në puzzlen e krijuar.

A mund t'i gjeni të gjitha fjalët e fshehura në këtë enigmë?

E	V	I	W	R	T	S	E	R	O	F	G	E	C	D
D	R	C	U	T	R	U	D	F	R	I	D	P	U	Y
W	I	P	H	D	E	S	E	R	T	F	L	P	M	W
T	V	E	D	I	F	A	S	C	Y	A	S	V	O	G
U	E	R	U	L	R	D	U	G	I	V	O	T	U	R
O	R	H	S	T	P	C	H	N	E	D	W	P	N	L
P	W	N	H	L	C	W	S	T	U	S	P	F	T	I
E	Y	G	S	I	H	E	W	N	Y	E	L	L	A	V
N	T	E	H	D	L	T	R	I	H	G	R	W	I	C
I	G	D	R	C	N	L	F	V	O	L	C	A	N	O
N	U	T	V	O	R	A	S	D	R	E	N	U	C	D
S	E	D	W	C	Y	N	P	G	F	H	R	V	E	I
U	C	D	I	E	T	D	E	L	Y	E	C	T	G	O
L	F	G	R	A	S	S	L	A	N	D	R	P	U	T
A	D	C	T	N	E	N	I	T	N	O	C	Y	R	F

MATEMATIKA DHE STILIMI

Konteksti i veshjeve shërben si një mjet për angazhimin e nxënësve në eksplorimin e ideve matematikore të raporteve, masave, thyesave, njësive, të cilat janë të dobishme në fushat e tyre profesionale. Nxënësve u kërkohet të bien dakord për përdorimin e veshjeve, kostot e tyre që mund të jenë të përshtatshme sipas rasteve dhe vendeve.

Veprimtaria 1. Njohja e vetes

Rezultatet e të nxënit

Nxënësi:

- njohin më mirë njëri –tjetrin;
- ndërvepron pozitivisht dhe në mënyrë efektive me të tjerët;
- identifikon aftësitë personale;
- zhvillon aftësitë e komunikimit ndërpersonal dhe në grup.

Aktiviteti 1: Prezantimi

Prezantohuni para grupit. Pastaj kërkoni nga nxënësit t’i kthehen shokut në të majtë ose të djathtë të tyre dhe të flasin me të për disa minuta, në mënyrë që të jenë në gjendje ta prezantojnë shokun/shoqen e tyre para grupit. Çiftet e prezantojnë njëri – tjetrin para tërë grupit. Prezantimi duhet të përfshijë: Emri im është..., mosha..., kafsha e preferuar....., ngjyra e preferuar....., filmi i preferuar....., ushqimi i preferuar....., aktiviteti i preferuar....., një fakt interesant. Mësuesi fton nxënësit të prezantojnë shokun/shoqen e tyre sipas rubrikave të vendosura në tabelë.

Prezantoj shokun/shoqen time	
Emri:	
Mosha:	
Kafsha e preferuar:	
Ngjyra e preferuar	
Filmi i preferuar	
Ushqimi i preferuar	
Aktiviteti i preferuar	
Një fakt interesant	

Aktiviteti 2: Prezantohet veten

Unë jetoj me

Shokët e mi janë

Mua më pëlqen

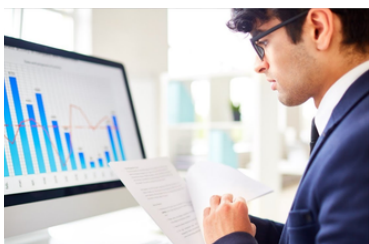

Tjetër

Kur të rritem dua të bëhem : _____

Përzgjidh foton që prezanton profesionin që të pëlqen

Aktiviteti 3: Cilësitë e mia

Mësuesi fton nxënësit të tregojnë dy cilësi që ata kanë. Në tabelën më poshtë është dhënë një listë e cilësive të cilët njerëzit e përdorin kur përshkruajnë vetveten (*i qetë, gazmor, i mençur, i sjellshëm, logjik, etj.*). Nxënësit diskutojnë rreth këtyre cilësive, kush cilësi i përfaqëson më mirë ata dhe pse (*sjellin shembuj nga jeta e përditshme e tyre*). Nëse keni ndonjë “cilësi” që nuk e gjeni në listë shkruajeni në rreshtat bosh.

Cilësitë e mia

I/e qetë	
Takoj shumë njerëz	
Kryesisht punoj vetëm	
Artistike	
I kujdesshëm/e kujdesshme	
I/e organizuar	
I besueshëm/e besueshme	
I shoqërueshëm/e shoqërueshme	
Gazmor	
I durueshëm/e durueshme	
Gjakftohtë	
Energjik	
Serioz	

Cilësitë e mia

I sjellshëm/e sjellshme	
I/e mençur	
I/e aftë	
Vetëbesues	
Vërej detajet	
I ndryshëm/e ndryshme	
I turpshëm/e turpshme	
I/e qetë gjatë zgjidhjes së problemeve	
Logjik/e – arsyetoj në mënyrë logjike	
Impulsiv/e – reagoj para se të mendoj	
I ndjeshëm/e ndjeshme	
Kategorik/e – i/e prerë në vendime	
Tërheqës/e	

Metoda të tjera për prezantimin e nxënësve me njëri - tjetrin

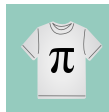
Mësuesit për të krijuar një atmosferë të ngrohtë, argëtuese dhe miqësore mund të përdorin metodat/lojërat e mëposhtme për prezantimin e nxënësve me njëri –tjetrin. Këto metoda përdoren për t'i bërë të gjithë nxënësit të komunikojnë, të mësojnë më shumë për njëri-tjetrin dhe të respektojnë njëri-tjetrin. Disa nga këto metoda mësuesit mund ti përdorin dhe për trajtimin e temave të ndryshme.

Hyrje e ngatërruar: Vendosini nxënësit në një rreth dhe filloni me raundin e parë të prezantimit. Të gjithë nxënësit duhet të thonë 3 gjëra: emri i plotë, ngjyra e preferuar dhe dëshirat për të ardhmen si në atë që dëshironi të jeni. Të gjitha përgjigjet duhet të jenë me një fjalë. Nxënësit vazhdojnë lojën në drejtim të akrepave të orës, secili thotë vetëm këto fjalë sipas rastit. Bëni pak pushim dhe përsëri reformoni rrethin. Kërkojuni të gjithë nxënësve tani të tregojnë emrin e personit që qëndron djathtas tyre, ngjyrën e preferuar të personit dhe dëshirën e tyre. Kjo mund të bëhet më argëtuese me pyetje humoristike të drejtuara nga mësuesja.

Rrotulloni shishen: Kjo është një lojë e mbushur me argëtim. Organizojini fëmijët të qëndrojnë në një rreth dhe mësuesi rrotullon shishen. Kapaku i shishes tregon njërin fëmijë dhe baza e shishes tregon fëmijën tjetër. Fëmijës që i ka rënë baza e shishes mund t'i bëjë një pyetje fëmijës që i ka rënë kapaku. Ky i fundit duhet të përgjigjet për ndonjë pyetje personale ose ndonjë detyrë. Ai që përgjigjet saktë fiton dhe ka të drejtën të rrotullojë shishen. Kështu vazhdon me rradhë derisa përfundojnë pyetjet që mësuesi ose fëmijët kanë përgatitur.

Rrethi i kujtesës: Qëndroni në një rreth dhe filloni me një person që flet emrin e tij. Pastaj personi pranë tij duke thënë emrin e personit të parë dhe duke shtuar emrin e tij më tej. Përsëri personi i tretë thotë emrin e të parës, pasuar nga emri i dytë dhe më pas emri i tij. Në të njëjtën mënyrë, vazhdoni të shtoni dhe t'i bëni fëmijët të kujtojnë emrin dhe serinë me të cilën mësuan emrat. Për më tepër, mund t'i shtoni emrin dhe kafshën ose frutat e preferuara, dhe të njëjtin rreth kujtese për të vazhduar.

Lojë me batanije: Ndani grupin në dy nëngrupe. Tani ngrini një batanije në mes. Pastaj çdo grup ka një person në këmbë dhe lëshon batanijen. Të dy duhet të thonë emrin e njeri – tjetrit. Ai që e thotë shkon në grupin fitues. Loja përfundon me një person të mbetur.

Veprimtari 2. Aftësitë matematikore të integruara me llogaritjen e kostove të veshjeve

Aktiviteti 1: Dyqani i veshjeve

Në një dyqan me veshje, menaxheri propozoi të bënin ulje të mëdha të çmimeve për secilin artikull, ndërkohë që ortakët nuk pranonte sepse mendonte se do të binte fitimi i dyqanit. Ai propozonte të ruante çmimet që kishin.

Vendosni disa artikuj veshjesh. Vendosni çmimet për secilin artikull. Ndahet klasa në dyshe (dy ortakët).

Njëri prej ortakëve propozon të uli çdo artikull me 40% të çmimit fillestar. Ortaku i dytë nuk është dakord.

Ai propozon një ulje tjetër (çmendoni ju, jepni një alternativë). Llogarisni në seclin rast sa mund të jetë humbja duke llogaritur shitjen sa më shpejt të artikujve. Ortaku i dytë vendosi të hidhte në treg një model pantallonash të shkurtra. Për një palë pantallona duhej 75 cm copë. Ai donte të nxirrte gjithsej 25 palë. Ndërkohë ortakët tjetër mendonte se sa do të dilte kostoja nëse 1m copë kushtonte 1500 lekë dhe a do t'ia vlente për 25 palë? Si mendoni ju?

Aktiviteti 2: Blerja e copave

Jasmina duhet të blejë rreth 2 metra copë për të qepur një fustan dhe $\frac{1}{2}$ metër dantellë. Çmimi i copës është 2000 lekë për metër. Dantella kushton 3000 lekë metri. Jasmin aka gjithsej 5000 lekë.

Llogarisni sa mund të blejë ajo: copë dhe dantellë?

Nëse do të kishte 6000 sa mund të blinte ajo?

Jasmina po bën të njëjtin fustan në një madhësi më të madhe. Ajo duhet të blejë saktësisht 3 metra copë dhe $\frac{1}{2}$ -metër dantellë. Çmimet janë po të njëjta. Jasmina ka gjithsej 7600 lekë.

A ka ajo para të mjaftueshme për të blerë të dyja: edhe copat edhe dantellën.

Aktiviteti 3: Qepja e fundit, pantallonave

Kjo veprimtari zhvillohet me letër të madhe (flipchart)

Gjëja më interesante për të bërë funde të mbledhura dhe elastike me bel është se ato janë një drejtkëndësh. Shumë e thjeshtë për të kuptuar madhësinë dhe nuk nevojitet model.

Dhe e shkëlqyeshme për t'i ndihmuar nxënësit të praktikojnë aftësitë e tyre matematikore.

Ndiqni hapat si më poshtë:

Masa rreth belit. Më pas shumëzoheni atë me 2 për një fund të bukur të plotë dhe shtoni 1cm për pjesën e jashtme të tegelit.

Gjerësia e copës = matja e belit (cm) \times 2 + 1 cm.

Matni nga beli në gjatësinë e dëshiruar të fundit. Psh. nëse e doni një maxifund, masim kyçet e këmbës. Më pas shtoni dy centimetra.

Gjatësia e copës = matja e gjatësisë + 2 cm.

Më pas prisni copën në masën tuaj dhe më pas prisni llastikun sa $\frac{3}{4}$ e matjes së belit. Do të ishte mirë të përdorim matjen e belit plus një cm për shtesën.

matje e llastikut = matje e belit + 1cm

Si ju doli? Krahasoni me fundin e grupit tjetër.

Gjithashtu ju shkuat te një rrobaqepëse që kishte gjithsej 95 m copë për të realizuar modelin e mëposhtëm të pantallonave. Nisur nga gjerësia e copës që ishte 1.4 metra, ajo vuri re se mund të nxirrte dy palë pantallona në një gjatësi.

a) Sa palë pantallona do të qepë rrobaqepsja nëse gjatësia e tyre ishte 60 cm?

b) A ndryshon ky numër nëse ajo e nxjerr gjatësinë e pantallonave nga gjerësia e copës?

Veprimtaria 3. Aftësitë e prodhimit të veshjeve/rrobaqepësi për matje të trupit dhe rroba

Aktiviteti 1: Sa veshje janë të mundshme?

Një gjë që më ka intriguar është numri aktual i kombinimeve të veshjeve që mund të bëhen nga një gardërobë. Gjeni sa veshje mund të bëhen me 34 artikujt e gardërobës në figurë:

Pra janë tre grupe veshjesh që duhet ti kombinoni: pantallonë ose fund me bluzë dhe xhaketë.

Sa veshje të ndryshme mund të formoni?

VENDET TURISTIKE DHE KOMUNIKIMI

Lojra të njohura sportive (Veprimtari sportive në mjedise të hapura)

Aktiviteti 1: Prezantimi i vendeve turistike

Rezultatet e të nxënit

Nxënësit:

- familjarizohet me termat/konceptet: turizëm, vend turistik, object historik-kulturor;
- përcakton disa prej qyteteve turistike të Shqipërisë;
- tregon llojet e turizmit që zhvillohen në Shqipëri;
- mbledh fakte për numrin e turistëve që kanë vizituar Shqipërinë dhe qytetet më të vizituara nga viti 2015- deri sot;
- ndërvepron pozitivisht dhe në mënyrë efektive me të tjerët për të njohur objektet historike dhe kulturore më të vizitueshme në Shqipëri;
- ndërton internerarin e pikave më atraktive të Tiranës.

Si të njohim vendet turistike

Prezantoj nxënësit me fotot e përzgjedhura më poshtë të disa qyteteve të Shqipërisë dhe i ftoj ata ti shohin dhe të identifikojnë se cili qytet është. Më pas kërkoj nga nxënësit të tregojnë se cilat nga këto qytete apo të tjerë kanë vizituar dhe çfarë ju ka pëlqyer më shumë në qytetin që kanë vizituar?

Aktiviteti 2: Luajmë me shishe dhe pyesim njëri - tjetrin

Organizojmë fëmijët të qëndrojnë në një rreth dhe mësuesi rrotullon shishen. Kapaku i shishes tregon njërin fëmijë dhe baza e shishes tregon fëmijën tjetër. Fëmijës që i ka rënë baza e shishes mund t'i bëjë një pyetje nga pyetjet e përgatitura më poshtë ose dhe të tjera fëmijës që i ka rënë kapaku. Ky i fundit duhet të përgjigjet pyetjes së shokut. Kështu vazhdon me rradhë derisa përfundojnë pyetjet që mësuesi ose fëmijët kanë përgatitur.

Nxënësit diskutojnë të gjithë së bashku rreth pyetjeve të mëposhtme dhe të tjera:

- A keni foto tuajat me pushime?
- Çfarë të pëlqen të bësh në vendin që shkon si turist?
- Cilat objekte turistike ju pëlqen të vizitoni?
- Cili lloj turizmi ju pëlqen më shumë dhe pse?
- Cilat janë disa nga objektet turistike më të vizitueshme në Shqipëri?
- Cili është ushqimi karakteristik që të ka pëlqyer më shumë në një qytet apo vend që ke shkuar?
- Çfarë bën një turist në Shqipëri?
- Kë shtet dëshironi të vizitoni dhe pse?
- Çfarë ju pëlqen më shumë deti, mali, objektet historike, fshati, apo të shijoni ushqimin?
- Keni dëgjuar për llixhat në Shqipëri?
- Ku zhvillohet turizmi kurativ në vendin tonë?
- Çfarë do të quani turizëm sportiv?
- Sot do të zgjidhni të pushoni në mal, në det apo në pishina? Argumentoni zgjedhjen tuaj.

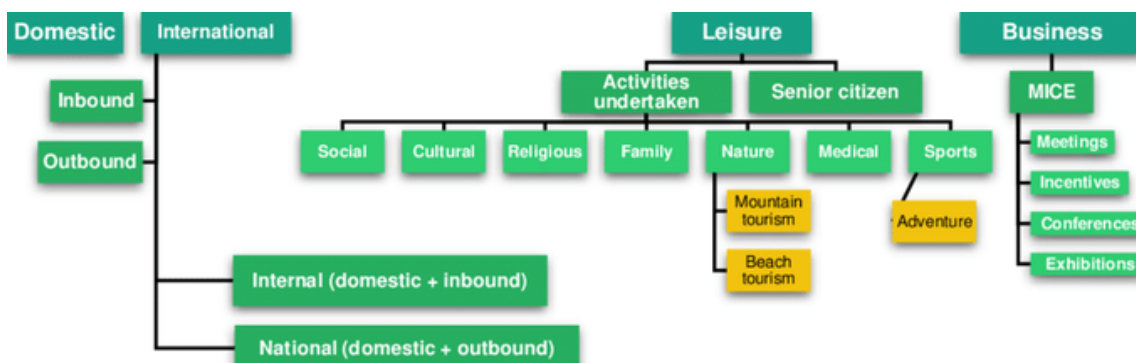
Aktiviteti 3: Luajmë me karta e qytetit "Headbenz"

Paraprakisht, shënoni emrat e qyteteve turistike në një tufë kartash indeksi. Mblidhni grupin tuaj dhe kërkonit katër fëmijë vullnetarë të ulen në karrige përballë gjithë fëmijëve të tjerëve. Bashkangjitni një kartë tregues në ballin e çdo fëmije vullnetar, duke u siguruar që individit në fjalë të mos shohë atë që shkruhet në kartë. Objektivi i secilit fëmijë vullnetar është të identifikojë emrin e qytetit turistik të shkruar në kartën e tyre duke i bërë audiencës sa më pak pyetje 'Po/Jo' të jetë e mundur. Çdo pjesëmarrës mund t'i bëjë audiencës një pyetje "Po" ose "Jo" në të njëjtën kohë. Pjesëmarrësit vazhdojnë të bëjnë pyetje derisa të kenë identifikuar saktë qytetin turistik. Fiton pjesëmarrësi i parë që identifikon saktë emrin e qytetit turistik. Vazhdoni derisa të gjithë të gjejnë se cili qytet gjendet në kartën e tyre.

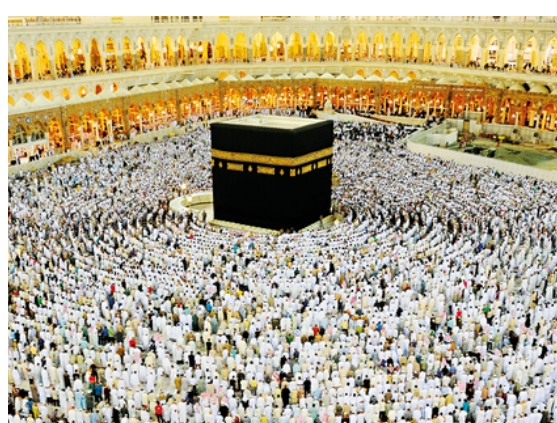

Aktiviteti 4: Llojet e turizmit

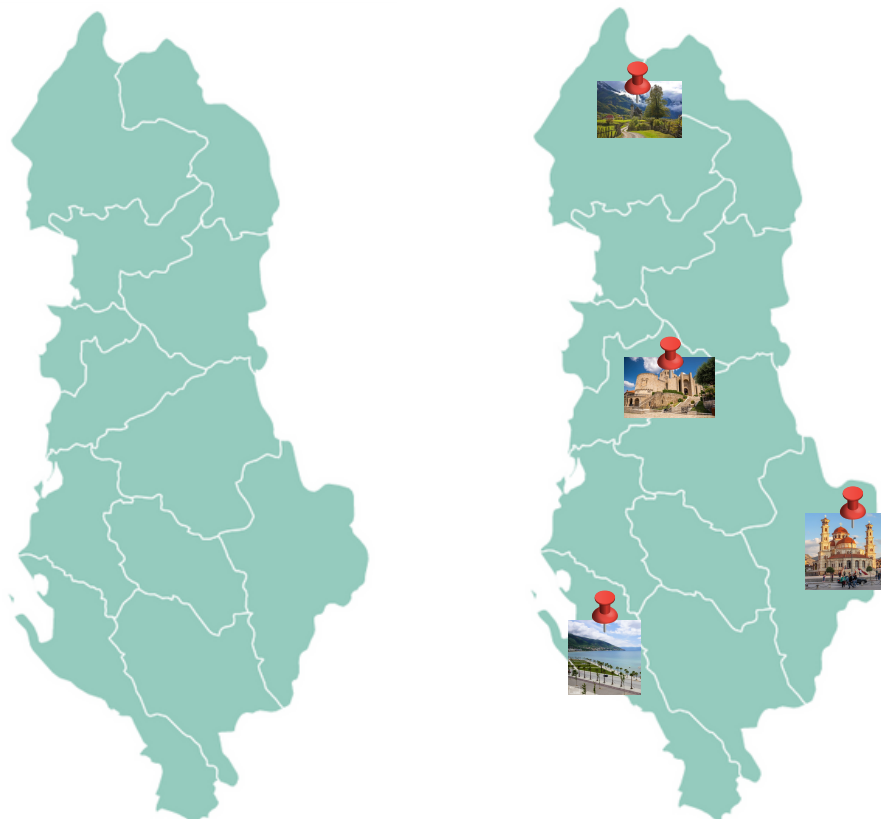
Nxënësit lidhin foton me llojin e turizmit.

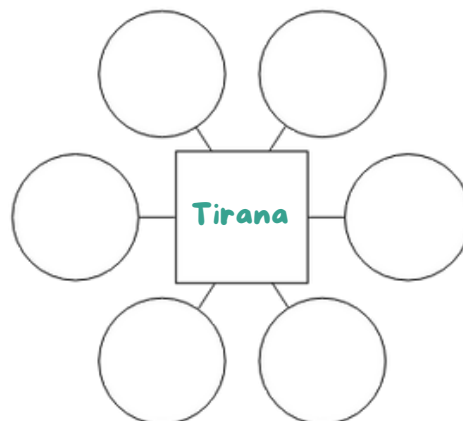
Aktiviteti 5: Të punojmë me hartën

Nxënësit gjejnë në internet fotot e qyteteve turistike. Ata i grumbullojnë, i presin dhe i vendosin ato në hartën e Shqipërisë.

Aktiviteti 6: Çfarë na ofron Tirana qyteti ku ne jetojmë

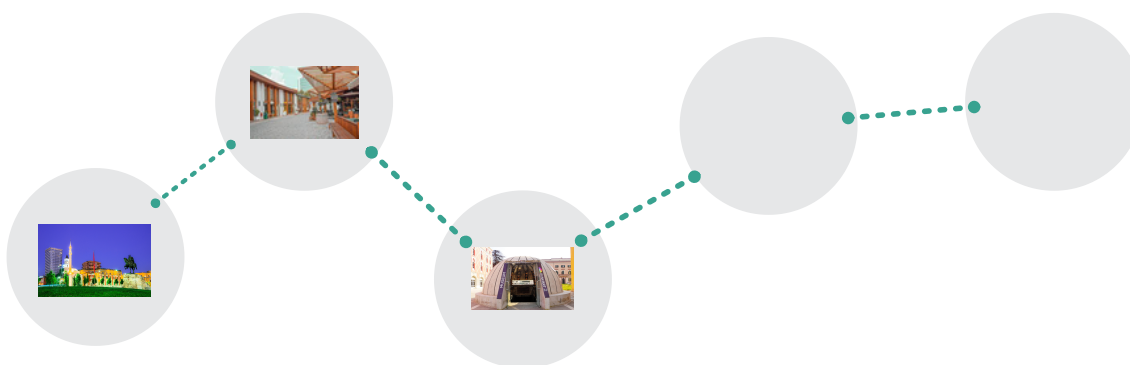
Kërkoj nga nxënësit të tregojnë se cilat pika turistike të qytetit kanë vizituar. Zgjedhim nje fotografi të qytetit të Tiranës e vendosim në qendër të tabelës dhe bëjmë një kllaster duke përcaktuar disa tipare të qytetit të Tiranës me një fjalë.

Aktiviteti 7: Ndërtojmë itinerarin e pikave turistike të Tiranës

Ndërtojmë së bashku një itinerar se si mund ta vizitojmë qytetin e Tiranës. Përdorim google map për të identifikuar pikat turistike që ofron kryeqyteti jonë Tirana. Ftoj nxënësit të gjejnë në google cilat janë vendet turistike që të ofron qyteti ynë.

Veprimtaria 3: Aftësitë e komunikimit dhe njohja e kompjuterit

Rezultatet e të nxënit

Nxënësi:

- demonstroi të kuptuarit e tekstit;
- identifikoi funksionet që kanë elementet gjuhësore në tekst;
- analizon rëndësinë që kanë fotot dhe ilustrimet në një tekst dhe shpreh opinionin e tij rreth tyre;
- shpreh opinionin e tij rreth teksteve;
- identifikoi faktin dhe opinionin, si dhe problemin dhe zgjidhjen;
- dallon sinonimet dhe antonimet dhe vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës shqipe;
- përdor njohuritë dhe aftësitë gjuhësore në situata të jetës së përditshme;
- shkruan një tekst në përputhje me qëllimin dhe audiencën që ka.

Teksti I

"Kronikë në gur" Ismail KADARE

Ky ishte një qytet i çuditshëm, që dukej sikur kishte dalë në luginë papritur një natë dimri një genie prehistorike dhe, duke u kacavjerrur me mundime të mëdha, i ishte qepur faqes së malit. Gjithçka në këtë qytet ishte e vjetër dhe e gurtë, duke filluar që nga rrugët dhe çezmat e gjer te çatitë e shtëpive të tij të mëdha, shekullore, që ishin të mbuluara me pllaka guri ngjyrë gri, të cilat u ngjanin luspave gjigande. Ishte e vështirë të besoje se nën ato korraca të forta gjallonte mishi i butë i jetës.

Çdo udhëtari, që e shikonte për herë të parë, qyteti i zgjonte dëshirën për të bërë një krahasim, por menjëherë pasi udhëtari binte në grackë, qyteti e flakte krahasimin, sepse ky ishte një qytet që nuk ngjante me asgjë. Ai nuk i mbante gjatë krahasimet, ashtu siç nuk mbante gjatë shirat, breshërin, ylberet dhe flamurët e shumëngjyrshëm të huaj, që iknin siç vinin mbi çatitë e tij, aq të përkohshëm e irealë sa ç' ishte i përjetshëm dhe konkret.

Ky ishte një qytet i pjerrët, ndoshta më i pjerrëti në botë, që i kishte thyer të gjitha ligjet e arkitekturës dhe të urbanistikës. Nga shkaku i pjerrësisë së madhe ndodhte që në nivelin e çatisë së njërës shtëpi gjendeshin themelet e tjetrës, dhe me siguri ky ishte i vetmi vend në botë ku njeriu, po të rrëzohej në anë të rrugës, në vend që të binte në hendek, mund të binte mbi çatinë e ndonjë shtëpie të lartë. Këtë gjë më mirë se kushdo e dinin pijanecët. Ishte me të vërtetë një qytet shumë i çuditshëm. Ti mund të ecje rrugës dhe po të doje, mund të zgjatje pak krahun dhe të vije kapelën tënde mbi majën e një minareje. Shumë gjëra këtu ishin të pabesueshme dhe shumë gjëra ishin si në ëndrra.

Duke ruajtur me vështirësi jetën njerëzore në gjymtyrët dhe nën lëvozhgën e tij të gurtë, qyteti i shkaktonte asaj pa dashur shumë dhimbje, gërvishtje dhe plagë, dhe kjo ishte një gjë e natyrshme, përderisa ky ishte një qytet prej guri dhe çdo prekje e tij ishte e ashpër dhe

Aktiviteti 1: Flas për Kadarenë dhe romanin “Kronikë në gur”

Mësuesi zhvillon një diskutim të shkurtër rreth Kadaresë.

- Çfarë dini për Kadarenë?
- A keni lexuar ndonjë libër/ fragment/ poezi të tij?
- A ju pëlqeu fragmenti i mësipërm? Pse?
- Kadare nuk e përmend Gjirokastrën në romanin e tij “Kronikë në gur”. Nga kuptohet që fragmenti i mësipërm i referohet Gjirokastrës?
- A do t’ua rekomandonit Gjirokastrën të tjerëve për ta vizituar?

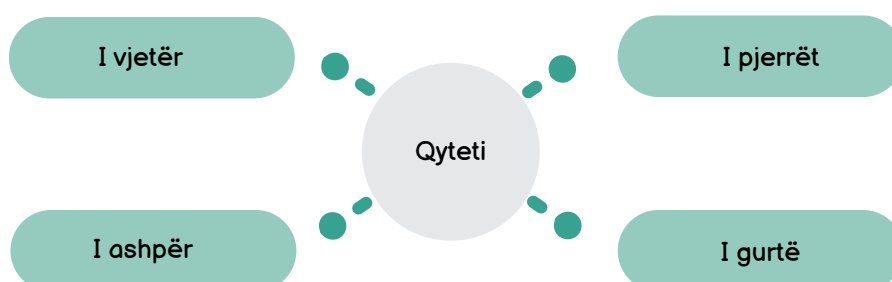

Aktiviteti 2: Bëj një kllaster me mbiemra

Mësuesi ndan nxënësit në grupe dhe u jep si detyrë të bëjnë një kllaster (në një fletë ose në kompjuter), duke u bazuar në mbiemrat e dhënë në tekst për qytetin.

Nxënësit prezantojnë kllasterin dhe plotësojnë njëri- tjetrin.

Mësuesi i pyet nxënësit: Çfarë funksioni kanë mbiemrit në këtë rast? (*I japin mundësi lexuesit ta përfytyrojnë më mirë qytetin; e bën gjuhën e tekstit më shprehëse etj.*)

Aktiviteti 3: Zgjedh fotografinë më të përshtatshme

Mësuesi u tregon nxënësve që ilustrimet (fotografitë, grafikët, pikturat etj.) janë shumë të rëndësishme, pasi plotësojnë ose ilustrojnë informacionin e tekstit.

Mësuesi u tregon nxënësve foton e mëposhtme dhe i fton të gjykojnë rreth saj.

A ju duket kjo foto e përshtatshme për tekstin? Pse?

Do të donit të përzgjidhnit një foto tjetër? Cilën?

Gjithashtu ata do të përzgjedhin një ose dy fotografi të cilat do t'i bashkëngjitin në tekst (insert –online pictures).

Aktiviteti 4: Luaj me sinonime dhe antonime

Mësuesi u kujton nxënësve që sinonimet janë fjalë me kuptim të përafërt ose të njëjtë, ndërsa antonimet janë fjalë me kuptim të kundërt. Ato e pasurojnë gjuhën dhe na ndihmojnë të shprehim më mirë mendimet dhe tona.

Më pas u jep nxënësve një fletë pune, në të cilën janë shënuar disa fjalë. Për secilën prej tyre nxënësit zgjedhin 1 ose 2 sinonime dhe një antonim (nëse ka). Gjithashtu mund të shtojnë në tabelë edhe fjalë të tjera dhe të gjejnë sinonime dhe antonime të tyre.

Fjalët	Sinonime	Antonime (nëse ka)
I vjetër	I lashtë, i moçëm etj.	I ri
I çuditshëm		
Gjigande		
Kapele		
Mundime		
Të pabesueshme		
E ashpër		

Në fund mësuesi pyet nxënësit:

–Çfarë tregon për gjuhën, ekzistenca e shumë fjalëve që kanë kuptim të njëjtë ose të përafërt (sinonimet)?

Gjuha shqipe është e pasur. Leksiku i saj i jep mundësinë folësve të gjuhës shqipe të shprehin bukur mendimet dhe ndjenjat e tyre.

Aktiviteti 5: Agjent udhëtimesh

Mësuesi ndan nxënësit në grupe dhe u thotë:

Mendojeni veten tuaj si një grup udhërrëfyesish (guidë), detyra e të cilëve është të promovojnë qytetin e Gjirokastrës.

Si grup, ju duhet të krijoni një hartë koncepti të të gjitha gjërave emocionuese dhe interesante në këtë qytet dhe më pas ua paraqisni të tjerëve.

Mos harroni teatrot, restorantet, sportet, aktivitetet, argëtimet dhe shumë më tepër...

Nëse nuk keni shumë detaje për vendndodhjen e tuaj, bëni disa kërkime në internet dhe më pas i përfshini.

Aktiviteti 6: Një status në rrjetet sociale

Imagjinoni sikur jeni administrator i një faqeje në facebook ose në instagram, ose në twitter për qytetin e Gjirokastrës. Hartoni një status për një ngjarje, për të dhënë një informacion që tërheq turistët dhe shoqërojeni me foto.

Statusi

Me arkitekturën e veçantë, pasuritë e shumta kulturore, mikpritjen dhe bujarinë e qytetarëve, hotelet e pastra, shtëpitë dhe rrugët e kalldrëmta, ushqimet me shije dhe tradicionale. Gjirokastra ju fton të jetoni një përvojë unike dhe të paharrueshme si turistë.

Aktiviteti 7: Gjashtë kapelat për turizmin

Mësuesi prezanton çështjen (kapelën e kaltër): Turizmi në vendin tonë.

Ai ndan nxënësit në 5 grupe dhe i jep një detyrë secilit grup.

- **Kapelja e verdhë:** Cilat janë elementet pozitive të turizmit në vendin tonë?
- **Kapelja e zezë:** Cilat janë pengesat dhe anët negative të turizmit në Shqipëri?
- **Kapelja e gjelbër:** Çfarë mundësish dhe idesh të reja jepni për turizmin?
- **Kapelja e bardhë:** Cilat janë faktet dhe informacionet kryesore që dini rreth turizmit?
- **Kapelja e kuqe:** Çfarë pëlqimesh keni për vendet turistike në Shqipëri?

Shënim: Tabela e mëposhtme sqaron se çfarë pritet nga secili grup.

Kapela e bardhë kërkon informacionet e ditura ose të nevojshme. "Faktet, vetëm faktet." Lini argumentet dhe propozimet dhe shikoni bazën e të dhënave. Kjo mbulon faktet, shifrat, nevojat dhe mungesat e informacioneve. Shikoni informacionet që keni dhe shikoni çfarë mund të mësoni nga ato. Shikoni çka nuk dini dhe i plotësoni ose merrni parasysh.

Kapela e verdhë është simbol i pozitivitetit dhe optimizmit. Nën këtë kapelë ju eksploroni gjërat pozitive dhe shikoni cilat janë vlerat dhe dobitë. Kapela e verdhë ju ndihmon të mendoni pozitivisht. Është këndvështrimi optimist që ju ndihmon të shihni të gjitha përfitimet e vendimit dhe vlerën në të. Pse diçka do të funksionojë dhe pse do të sjellë përfitime. Mund të përdoret teksa presim rezultatet e disa veprimeve të propozuara, por mund të përdoret edhe për të gjetur diçka me vlerë në atë që tashmë ka ndodhur. Mendimi me kapelën e verdhë ju ndihmon të vazhdoni para kur gjërat duken të zymta dhe të vështira.

Kapela e zezë simbolizon gjykimin – avokatin e djallit ose shtjellon pse diçka mund të mos funksionojë. Vë në pah vështirësitë dhe rreziqet; ku gjërat mund të shkojnë keq. Ndoshta kjo është Kapela më e fuqishme dhe e dobishme në mesin e Kapelave por që paraqet problem nëse përdoret me tepri. Duke përdorur kapelën e zezë për të menduar, shikoni të gjitha pikat e këqija të vendimit. Shikoni me kujdes dhe me vëmendje. Mundohuni të shihni pse mund të mos funksionojë. Kjo është e rëndësishme sepse thekson anët e dobëta të një plani. Ju mundëson t'i eliminoni, ndryshoni ato ose të përgatitni plane emergjente për to. Nuk ka kuptimin e një kapele inferiore ose negative. Kapela e zezë përdoret për të vërejtur se pse një sugjerim nuk përkon me faktet, përvojën e disponueshme, sistemin në përdorim ose politikën që ndiqet. Kapela e zezë duhet të jetë gjithmonë logjike. Mendimi nën kapelën e zezë ju ndihmon që planet tuaja të jenë 'më të fuqishme' dhe më të qëndrueshme. Mund t'ju ndihmojë edhe të vëreni të metat fatale dhe risqet para se të filloni një veprim.

Kapela e kuqe ka kuptimin e ndjenjave, parandjenjave dhe intuitës. Kur e përdorni këtë kapelë ju mund të shprehni emocione dhe ndjenja dhe të ndani frikën, pëlqimet, mospëlqimet, çka doni dhe urreni. 'Kur vini' kapelën e kuqe, ju i shikoni problemet duke përdorur intuitën tuaj, reagimin instinktiv dhe emocionet. Gjithashtu mundohuni të kuptoni si do të reagojnë emocionalisht të tjerët. Mundohuni të kuptoni përgjigjet e personave që nuk e njohin plotësisht arsyetimin tuaj. Kapela e kuqe i lejon mendimtarit të shprehë intuitë pa pasur nevojë ta arsyetojë atë. Zakonisht ndjenjat dhe intuita mund të futen në diskutim nëse mbështeten në logjikë. Nganjëherë ndodh që ndjenja është e vërtetë por logjika është e rremë. Kapela e kuqe i jep mendimtarit lejen e plotë për të shprehur ndjenjat e tij ose të saj për temën në atë moment.

Kapela e gjelbër fokusohet në kreativitet, mundësi, alternativa dhe ide të reja. Është mundësi për të shprehur koncepte dhe perceptime të reja.

Kapela e kaltër përdoret për menaxhimin e procesit të të menduarit. Është mekanizmi kontrollues që siguron që udhëzimet e "gjashtë kapeleve" po vëzhgohen.

Pasi kanë punuar në grup, nxënësit prezantojnë punët e tyre. Në fund të veprimtarisë mësuesi bën konkluzionet e aktivitetit

MJEDISI DHE SPORTI

Rezultatet e të nxënit të fushës "Mjedisi"

Nxënësi:

- nxit kureshtjen dhe zhvillon interesin për botën që e rrethon;
- dallon faktorët e ndryshëm që ndikojnë pozitivisht dhe negativisht në mjedis;
- demonstroi ndjeshmërinë dhe aftësinë për pjesëmarrje aktive në zgjidhjen e problemeve të ndryshme mjedisore;
- zbulon dhe analizon lidhjet e varësisë ndërmjet veprimtarisë së njeriut dhe mjedisit;
- aftësohet për të punuar individualisht dhe në grupe pune për të zhvilluar veprimtari të dobishme mjedisore në dobi të komunitetit;
- zhvillon aftësitë e pjesëmarrjes qytetare në veprimtari në mbrojtje të mjedisit dhe promovimit të zhvillimit të qëndrueshëm.

Veprimtaria 1: Çfarë të bëj në jetë?- Vendosja e një qëllimi

Rezultatet e të nxënit të fushës "Mjedisi"

Nxënësi:

- ndërton një imazh pozitiv për veten dhe kupton ndikimin e tij në jetë dhe në punë;
- mëson të vendos qëllime për të shkollimin, hobit dhe karrierën e tij;
- zbulon se si sjelljet dhe qëndrimet ndikojnë në situatat e shkollës, punës dhe familjes;
- zhvillon aftësi për të ndërtuar marrëdhënie pozitive në jetë;
- demonstroi aftësi dhe qëndrime ndaj të mësuarit që do t'ju ndihmojnë të arrini qëllimet tuaja të jetës dhe karrierës;
- kuptoni marrëdhënien midis punës, komunitetit dhe ekonomisë.

Aktiviteti 1: Ecim dhe diskutojmë

Mësuesi formon grupe të vogla prej dy deri në katër persona. Mësuesi kërkon që pjesëtarët e grupeve të ecin në oborr 2 deri në 5 minuta dhe të ndajnë me njëri -tjerin përgjigjet e pyetjeve:

- Çfarë është e mirë dhe ju pëlqen më shumë në jetën tuaj?
- Çfarë nuk është e mirë dhe nuk ju pëlqen në jetën tuaj?
- Çfarë qëllimi synoni të arrini?

Mësuesi e ndan tabelën në tre pjesë ku në secilën pjesë shkruan pyetjet e mësipërme.

Më pas mësuesi i fton nxënësit të shkojnë në klasë dhe të shkruajnë në shirita përgjigjet sipas pyetjeve që diskutuan më sipër. Këto shirita i ngjisin secili në mur të grupuara sipas çdo pyetje dhe diskutojnë sëbashku përgjigjet

Aktiviteti 2: Zbuloj zotësitë dhe interesat e mi

Ju të gjithë i evidentoni disa zotësi/ aftësi në të cilat jeni të mirë. Kur je i zoti në diçka, zakonisht do të thotë që fiton kënaqësi duke e bërë atë. Ju mund t'i zhvilloni më tej këto zotësi dhe t'i zbatoni ato në punën tuaj ose aktivitetet e kohës së lirë.

Zotësitë/aftësitë e mia

Plotësoni tabelën e mëposhtme duke vendosur shenjë në kutitë përkatëse për të treguar se sa mirë i bëni këto gjëra.

Aktiviteti	Më pëlqen shumë	Më pëlqen	Nuk më pëlqen
Planifikimi i aktiviteteve sociale			
Të luaj sport			
Kopshtaria			
Shkrimi i tregimeve ose poezive			
Të zë shokë			
Puna me makineri dhe pajisje			
Të kujtoj gjëra			
Matematika			
Të luaj një instrument muzikor			
Të marr përgjegjësi			
Të mësojë diçka të re interesante			
Të bisedoj me njerëzit			
Të jem udhëheqës i ekipit			
Të gatuj			
Të dëgjoj të tjerët			
Të punoj si pjesë e një ekipi			

Aktiviteti	Më pëlqen shumë	Më pëlqen	Nuk më pëlqen
Të ndjek udhëzimet			
Shëtitjet			
Të jem miqësor			
Të flas para njerëzve			
Të punoj pa mbikëqyrje			
Të projektoj gjëra			
Vizatimi, piktura ose qeramika			
Të kujdesem për kafshët			
Lojërat kompjuterike			
Fotografia			
Të jem në formë dhe i/e shëndetshme			
Sinqeriteti			
Promovimi i aktiviteteve dhe ngjarjeve			

Interesat e mia

Megjithatë disa gjëra kënaqeni duke i bërë dhe disa gjëra të tjera që nuk ju pëlqejnë.

Plotësoni tabelën e mëposhtme duke vendosur shenjën ✓ në kutitë përkatëse për të treguar se sa shumë ju pëlqen t'i bëni këto gjëra.

Aktiviteti	Më pëlqen shumë	Më pëlqen	Nuk më pëlqen
Planifikimi i aktiviteteve sociale			
Të luaj sport			
Kopshtaria			
Shkrimi i tregimeve ose poezive			
Të zë shokë			
Puna me makineri dhe pajisje			
Të kujtoj gjëra			
Matematika			
Të luaj një instrument muzikor			
Të marr përgjegjësi			

Aktiviteti	Më pëlqen shumë	Më pëlqen	Nuk më pëlqen
Të mësojë diçka të re interesante			
Të bisedoj me njerëzit			
Të jem udhëheqës i ekipit			
Të gatuj			
Të dëgjoj të tjerët			
Të punoj si pjesë e një ekipi			
Të ndjek udhëzimet			
Shëtitjet			
Të jem miqësor			
Të flas para njerëzve			
Të punoj pa mbikëqyrje			
Të projektoj gjëra			
Vizatimi, piktura ose qeramika			
Të kujdesem për kafshët			
Lojërat kompjuterike			
Fotografia			
Të jem në formë dhe i/e shëndetshme			
Sinqeriteti			
Promovimi i aktiviteteve dhe ngjarjeve			

Përgjigjuni më poshtë dhe diskutoni në klasë përgjigjet tuaja.

Gjëra të tjera që më pëlqen të bëj janë:

Disa gjëra që nuk më pëlqejnë të bëj janë:

Ndonjëherë njerëzit duhet të bëjnë gjëra që nuk u pëlqejnë. Rendisni disa nga gjërat që nuk ju pëlqen të bëni, por duhet t'i bëni.

Krahasoni informacionin për interesat tuaja me informacionin e zotësive aftësive tuaja dhe plotësoni tabelën.

Gjërat që jam i mirë dhe më pëlqejnë	Gjërat që jam i mirë dhe nuk më pëlqejnë

Identifikoni disa punë dhe aktivitete të kohës së lirë ku mund të jeni në gjendje të bëni gjëra në të cilat jeni të mirë dhe të pëlqejnë.

Gjërat që jam i mirë dhe më pëlqejnë	Punë ku mund t'i bëja këto gjëra	Aktivitetet e kohës së lirë ku mund t'i bëja këto gjëra

Veprimtaria 3: Plotësoj fletën e punës “Vendosja e qëllimeve për ti arritur ato”

Emri: _____

Qëllimi im është: _____

Data kur do e arrij është: _____

Për të arritur qëllimin tim unë duhet të bëj 3 gjëra:

- 1** _____
- 2** _____
- 3** _____

Unë do të di se e kam arritur qëllimin tim sepse:

Dy gjëra që do të më ndihmojnë të qëndroj në arritjen e qëllimit tim janë:

- 1** _____
- 2** _____

Aktiviteti 4: Plotësoj fletën e punës “Qëllimet e mia të transportit publik”

Të jem në gjendje të udhëtoj në mënyrë të pavarur nga shtëpia në një punë ose aktivitet tjetër në komunitet do të më ndihmojë të arrij qëllimet e mia të karrierës.

Unë jam i interesuar në...	Unë tashmë mund ta bëj	Do të doja ta mësoja	Komente
Të mësoj të përdor vetë transportin publik			
Të mësoj praktika e hyrjes dhe daljes nga automjeti (tren, autobus)			
Të mësoj rrugët ku kalon transportit publik në qytetin tim			
Të mësoj oraret e transportit publik			
Të mësoj të pres abone për transportin publik			
Të mësoj të kaloj në mënyrë të sigurt vetë rrugët			
Të dini se çfarë të bëj nëse nuk e kap autobusin ose trenin.			
(Tjetër)			

Kush mund t’ju ndihmojë të arrini qëllimet tuaja të transportit në të ardhmen?

Unë do të doja të...	Mund të filloni me:	Mund të ndihmohem nga:
Mësoja për oraret e transportit publik në qytetin tuaj	Gjetja se ku mund të merrni oraret për transportin publik në zonën tuaj	Mësuesit në shkollë; prindërit në shtëpi, të afërmit e besuar

Aktiviteti 5: Plotësoj fletën e punës “Plani im i karrierës”

Mësuesi fton nënësit të plotësojnë fletën e punës më poshtë “Plani im i karrierës” dhe i diskutojnë ato së bashku:

Arritja ime më e madhe:	
Gjërat që më pëlqen të bëj pas shkollës:	
Lëndët e mia shkollore më pëlqejnë:	
Lëndët e mia shkollore nuk më pëlqejnë:	
Dy aktivitetet e mia të preferuara të kohës së lirë:	
Dy zgjedhjet e mia të mundshme të karrierës:	

• Ku jam unë tani? _____

• Çfarë arrita vitin e kaluar në shkollë? _____

- Çfarë arrita vitin e kaluar në komunitet ose në shtëpi? _____

KUJDES – Mos harroni se arritjet e vogla mund të ndihmojnë në arritjen e qëllimit final.

- Cilat janë qëllimet e mia aktuale arsimore? _____

KUJDES – Qëllimet tuaja mund të jenë suksesi në një lëndë, të jeni në një ekip sportiv ose të flisni më pak në klasë. Sigurohuni që mund matni, vlerësoni dhe të arrini në kohë qëllimet tuaja.

- Cilat janë afatet e synuara? _____

KUJDES – Ju mund të dëshironi të kenë synime afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjata. Vendosni data të synuara realiste. Sigurohuni që të jepni kohë të mjaftueshme për të arritur qëllimet tuaja.

- Cilat janë përfitimet e arritjes së qëllimeve të mia? _____

KUJDES – Konsideroni gjëra të tilla si zgjedhjet e ardhshme për shkollim

- Çfarë aftësish, arsimimi do të më duhen për zgjedhjet e karrierës sime? _____

KUJDES – Rendisni kërkesat kryesore.

- Kush mund të më ndihmojë mua në arritjen e qëllimeve të mia? _____

KUJDES – Mendoni në mënyrë strategjike. Përdorni për t'ju mbështetur familjen, miqtë, mësuesit dhe njerëzit që ju besoni

- Listoni 3 persona që mund t'ju ndihmojnë të arrini qëllimet tuaja të të mësuarit. Si mund t'ju ndihmojë shkolla të përgatiteni për përvojat e shkollimit dhe punësimit në të ardhmen?

1. _____

2. _____

3. _____

Shembull	Mund të ndihmojë...	Kështu që unë...
Këshillë: Zgjedhja e moduleve për arsimin profesional në shkollë	Mësoni aftësi në një fushë që mund të më interesojë	Zbuloni nëse më pëlqen kjo punë apo jo

- Plane për përvoja të punës sime në të ardhmen

Mendoni për punët që keni bërë në shkollë, në shtëpi, si dhe në komunitetin e jashtëm.	Më pëlqen	Nuk më pëlqen
Punë që bëj ose kam bërë në shtëpi		
Punë që bëj ose kam bërë në shkollë		
Punë që bëj ose kam bërë në komunitet		

- Punë që nuk i kam provuar ende, por do të doja të mësoja më shumë rreth tyre

Veprimtari 2: Aktivitete sportive/biçikleta/sportive

Veprimtari me biçikleta, veprimtari në mjedise të hapura, veprimtari artistike (vizatimi në murale, kërcim etj)

Veprimtari 3: Uji dhe njerëzit (Aftësi të gjelbra/mjedisore)

Rezultatet e të nxënësve

Nxënësi:

- tregon për domsodoshmërinë e ujit në jetën e përditshme të gjallesave;
- dallon burime të ndryshme të ndotjes së ujit;
- identifikon përdorimet e ndryshme të ujit;
- demonstroi mënyra të kursimit të ujit në jetën e përditshme.

Aktiviteti 1

- Mësuesi zbaton teknikën "Ngrij/formo dyshe".
- Nxënësit çohen në këmbë dhe lëvizin në mënyrë të lirshme nëpër klasë, duke u përzier me të tjerët. Mësuesja thotë "Ngrij" dhe nxënësit ndalojnë në vend.

- Mësuesi thotë “Formo dyshe” dhe nxënësit bashkohen në dyshe me personin që kanë pranë.
- Pasi gjejnë shokun/shoqen flasin bashkë për të paktën 5 minuta për përdorimin e ujit nga eksperiencia e tyre (për nevoja personale; për pije; gatim; higjenë personale larje; pushim dhe rekreacion në ujë etj; për qëllime ekonomike; ujitjen e drithërave, prodhimin e mallrave të ndryshe dhe ofrimin e shërbimeve, për trafikun).
- Pastaj të gjithë fëmijët ngrihen para klasës e prezantojnë përdorimin e ujit. Mësuesi mban shënimet e përdorimit në tabelë ose në flipchart.
- Diskutimi me nxënësit vazhdon rreth rëndësisë së shfrytëzimit të ujit duke e kursyer atë, sepse bota ballafaqohet me një krizë botërore në lidhje me ujin dhe ndotjen e tij. Bisedohet me nxënësit se në cilat raste uji mund të përdoret më ekonomikisht.
- Nxënësit shprehin idetë e tyre për kursimin e ujit në rastet që vijojnë:
 - Larjen e frutave dhe perimeve
 - Larjen e pjatave
 - Larjen e rrobave me lavatriçe
 - Vaditjen e kopshtit
 - Larjen e makinës
- Mësuesi në këtë fazë zbaton teknikën “Lapsat në mes”. Tërhiqet vëmendja mbi rregullat e diskutimit gjatë kësaj teknike. Shoku që vendos lapsin e tij në mes të tavolinës ka radhën të flasë për pyetjen “Pse uji është i dosmosdoshëm në jetën e përditshme të njerëzve?”.
- Pasi të kenë folur secili nga një herë, radhën e ka dikush që do të flasë për herë të dytë. Ai që nuk ka mendim ia pason shokut.

Aktiviteti 2

- Mësuesi shpërndan *Fletën e punës “Përdorimi i ujit”* dhe fton nxënësit që pasi ta lexojnë të sjellin shembuj nga jeta e tyre e përditshme si kanë vepruar ata në situata të tilla. Theksohet se me disa ndryshime të vogla në sjellje secili nga ne mund të kursejë ujë.
- Mësuesi u tregon nxënësve se do ta vërtetojnë këtë me ndihmën e një shembulli dhe një problemi matematikor.
- Ilustroni problemin matematikor në vijim:
- Pyesni nxënësit sa herë në ditë i lajnë dhëmbët;
- Diskutoni rreth mundësisë nëse mund të gjendet një mënyrë tjetër e kursimit të ujit kur i lajmë dhëmbët. Ai që lan dhëmbët duhet ta hapi çezmën e ujin vetëm kur duhet të lagë furçën ose dhëmbët, ndërsa e mbyll gjatë kohës kur i pastron dhëmbët me furçë.
- Tregojuni nxënësve se përshtypja e parë është se kjo mënyrë e kursimit nuk ka efekt të rëndësishëm gjatë kursimit të ujit. Mes të tjerash, në realitet, nëse secili e bën këtë ndryshim të vogël mund të ketë një efekt shumë të madh. Që t’i bindni ata që dyshojnë ftoni nxënësit që ta zgjedhin problemin në vijim:

Përfytyro sikur secili anëtar i familjes do t’i lajë dhëmbët me ujin që rrjedh tërë kohën. Kur t’ju tregoni se të gjithë mund të kursejnë ujë, ata binden që t’i ndryshojnë mënyrën e tyre dhe ta përdorin ujin vetëm kur do të duhet të lagin furçën dhe shpëllajnë dhëmbët.

Eksperimenti përfshin të dhënat në vijim:

- Familja juaj përbëhet nga 5 anëtarë të familjes.
- Çdo anëtar i lan dhëmbët dy herë në ditë.
- Pastrimi i dhëmbëve përafërsisht zgjat rreth 3 minuta, ndërsa rrjedha mesatare e ujit është 2 litra në minutë.
- Me metodën e kursimit të ujit kursehet 1 litër për person.
- Ftoni nxënësit që në çifte të llogarisin:
 - A) Sasinë e ujit që e përdor familja kur e lë ujin që të rrjedhë vazhdimisht.
 - B) Sasinë e ujit që e përdor familja kur e zbaton mënyrën për kursim.
 - C) Sasinë e ujit që mund të kursehet për një ditë nga familja.
 - D) Çfarë mund të ndodhë nëse njëqind familje të qytetit tuaj e ndjekin këtë shembull?

Përgjigje:

A) $3 \times 2 \times 2 \times 5 = 60$ litra në ditë

Shpjegojuni nxënësve se nëse respektohet kjo një vit, rezultati do të jetë: $60 \times 365 = 21.900$ litra

B) $1 \times 2 \times 5 = 10$ litra në ditë

Shpjegojuni nxënësve se nëse respektohet kjo një vit, rezultati do të jetë: $10 \times 365 = 3.650$ litra

C) 60 litra – 10 litra = 50 litra në ditë

Së bashku llogariteni ujin e kursyer të familjes për një vit (18.250 litra). për lehtësim, rrethoni shifrën prej 20.000 litra ose 20 metra kub për familje.

D) 50 litra $\times 100 = 5.000$ litra në ditë

Së bashku llogariteni ujin e kursyer të 100 familjeve për një vit – $1.825.000$ litra (1.825 metra kub) ose nëse e keni zgjedhur që të rumbullakoni – rreth 2.000 metra kub.

Sqarojuni se me 2.000 metra kub mund të mbushni një pishinë të madhe si pishina e olimpiadës ($50 \text{ m} \times 20 \text{ m} \times 2 \text{ m}$).

Higjiena personale

- Mos e lini ujin që të rrjedhë derisa të lani dhëmbët, duart apo fytyrën.
- Mendoni se a është më mirë të: bëni një banjë (me $100 - 200$ litra) apo një dush (me rreth 80 litra).
- Mos hidhni mbetjet në tualet

Pastrimi

- Para se t'i lani enët, pastroni mbetjet e ushqimeve nga pjatat.
- Mos i lani enët e palara nën ujin që rrjedh, por në vend të kësaj, mbusheni lavamanin me ujë. Kjo mënyrë kursen gjysmën e sasisë së ujit që do t'iu nevojitet.
- Vendoseni lavatriçen vetëm kur ajo është e mbushur plot me rroba që duhen larë.
- Lani makinën tuaj duke përdorur ujin e një kove dhe vetëm në fund përdorni për shpëlarje tubin me ujë të rrjedhshëm.
- Pastroni ballkonet me ujë shiu.
- Përdorni fshesën për t'i larë gjethet që kanë rënë dhe jo zorrën e ujit.

Gatimi/pija

- Vendosni mbyllës në lavaman kur i pastroni frutat dhe perimet.
- Mos i ftohni ushqimet ose pijet me ujin që rrjedh nga çezma.
- Nëse dëshironi ujë më të ftohtë, atëherë mos prisni që të ftohet uji duke rrjedhur nga çezma, por mbani shishe me ujë të ftohtë në frigorifer.

Ujitja

- Mos e përdorni ujin e pijshëm për vaditjen e kopshtit – përdorni ujë prej burimeve ose shirave të mbledhura më herët.
- Evitoni vaditjen e kopshtit kur koha është me erë ose shumë e nxehtë sepse atëherë uji avullon më shpejt.
- Përdorni vaditje me spërkatës, me anë të të cilit kursehet një sasi e madhe uji.
- Mbuloni vendet e vaditura me kashtë ose gjethë që ta kufizoni avullimin.

Aktiviteti 3

- Mësuesi u prezanton nxënësve situatën e mëposhtme DILEMA: Pikë pas pike
- Nxënësit përzgjedhin alternativën që e konsiderojnë më të përshtatshme për situatën.
- Mësuesi i nxit të shpjegojnë pse e konsiderojnë alternativën e tyre si më të përshtatshmen.
- Më pas mësuesi u shpjegon nxënësve se mënyra si e përdorim ujin ndikon shumë në kursimin/shpërdorimin e tij. Për situatën e përshkruar është më e përshtatshme që makina të lahet me kovë pasi në këtë mënyrë kursehet më shumë ujë ose makina të dërgohet në një lavazh që përdor ujë pusi (jo ujë të pijshëm).

DILEMA Pikë pas pike

Ju shkoni për vizitë tek një shok i klasës dhe në oborrin e shtëpisë së tij, shikoni babain e tij, që me një tub uji në duar, po përgatitet që ta lajë makinën.

Çfarë do të bëni ju:

- Do t'i ofroni ndihmë;
- Do t'i propozoni të përdorë një kovë me ujë për larjen e makinës, që të kursejë ujin;
- Do t'i propozoni që makinën ta lajë në lavazhin për makina;
- Nuk do t'i flisni fare, sepse jeni një fëmijë i turpshëm dhe mendoni se kjo nuk është puna juaj;
- Apo diçka tjetër.

Aktiviteti 4

Kuiz-i i mëposhtëm mund të zhvillohet në formën e një konkursi midis dy skuadrave.

A E NJOHIM UJIN?

Më pak se gjysma e sipërfaqes së Tokës është e mbuluar me ujë.	☐	☐
Uji në Tokë gjendet në dy forma.	☐	☐
Uji mbart sasi të mëdha energjie.	☐	☐
Kur materiale të ndryshme treten në ujë, temperatura e ngrirjes së ujit rritet.	☐	☐
Vetëm 3% ujë që e përdorin njerëzit shërben për t'u pirë.	☐	☐
Është e arsyeshme që të përdoret i njëjti ujë si për t'u pirë, si për vaditjen e luleve e bimëve, por dhe për pastrimin e trotuarit.	☐	☐
Nuk ka asnjë problem nëse për të larë dhe freskuar frutat lemë çezmën hapur dhe përdorim ujin e rrjedhshëm të saj.	☐	☐
Pa ujë, Toka do të ishte një planet i shkretë.	☐	☐

Përgjigje: 1. E gabuar; 2. E gabuar; 3. E saktë; 4. E gabuar; 5. E saktë; 6. E gabuar; 7. E gabuar; 8. E saktë; 9. E saktë.

MATEMATIKA DHE BUXHETI

Një buxhet familjar është një mjet thelbësor për të planifikuar ekonominë familjare. Jo vetëm që na lejon të përcaktojmë sasinë e të ardhurave dhe shpenzimeve të familjes, por gjithashtu na ndihmon të kuptojmë shumë më qartë se si dhe ku i shpenzojmë paratë. Bërja e një analize të situatës sonë aktuale financiare është thelbësore për të bërë një planifikim të saktë të buxhetit të familjes. Ku po shkojnë paratë? Çfarë të ardhurash kemi për t'i mbështetur ato? A është e nevojshme të ndryshojmë zakonet tona të konsumit? etj.

Veprimtaria 1: Menaxhimi i mbeturinave-Përdorimi i ngjyrave?

Rezultatet e të nxënës

Nxënësi:

- zhvillon aftësi për vëzhgimin dhe njohjen e mbetjeve;
- diskuton për menaxhimin e ndarjes së mbetjeve sipas materialit themelor të prodhuar;
- shpreh përgjegjësinë e tij për mbrojtjen e mjedisit.

Aktiviteti 1. Semafori i mbetjeve

Qëllimi i veprimtarisë është që nxënësit të nxiten të mendojnë para se të hedhin diçka në koshin e mbetjeve.

- Në një fletë ose karton vizatohet një semafor dhe shënohen tri dritat: e kuqe, e verdhë dhe e gjelbër, ndërsa në fushat e tyre shkruani tekstin.
- Vendosni semaforin pranë koshit të mbetjeve dhe udhëzoni nxënësit që të shikojnë semaforin para se të hedhin diçka në kosh.
- Nxënësit veprojnë duke simuluar objekte të ndryshme që mund të hidhen në kosh dhe më pas zhvillohet diskutimi midis nxënësve se:
- A duhet vërtetë sendi të përfundojë në kosh?
- A ka mënyrë tjetër?

Mos hidh, mund të ripërdorësh ose të dorëzohet në pikën grumbulluese dhe të çohet në përpunim. Pse hedh?

Mendo nëse është mbetje që duhet hedhur në kosh apo mund të shfrytëzohet sërish për diçka tjetër?

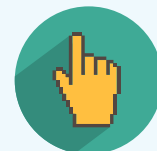
Hidhe mbetjen në kosh, ajo nuk mund të riciklohet.

Nxënësit ulen në grupe në formë rrethi. Në qendër të rrethit duhet të hyjnë dy ose tre vullnetarë.

- Më pas njëri nga nxënësit duhet ta lexojë me zë të lartë situatën, po ashtu edhe alternativat që jepen për zgjidhjen e saj.

Duke u kthyer në shtëpi, ju vendosni të pini diçka dhe për këtë duhet të zgjidhni njërin nga mundësitë e mëposhtme:

- Pije freskuese me shishe qelqi.
- Pije freskuese me kanace.
- Pije freskuese me shishe plastike.
- Një pijë në ndonjë bar-kafe.
- Ujë nga ndonjë burim apo nga çezma.

I gjithë grupi duhet të diskutojë lidhur me alternativat e dhëna dhe më pas të zgjedhë një të tjetër si alternativën më të efektshme. Pas kësaj duhet të argumentohet me pak fjalë pse është bërë kjo zgjedhje.

(Për mësuesin) Disa prej argumenteve që mund të ngrenë nxënësit, janë përshkruar si në vijim:

- **Pije freskuese me shishe qelqi** (shishja mund të riciklohet apo të ripërdoret dhe, meqenëse është e rëndë, e thyeshme, ajo duhet riciklohet në vendin e blerjes për ta ribërë edhe herë të tjera).
- **Pije freskuese me kanaçe** (Kanaçet janë të lehta, më të përshtatshme, por është vështirë t'i grumbullosh për riciklim dhe, nëse hidhen në plehra, zenë hapësirë jo të vogël në vendgrumbullimin e mbeturinave dhe degradojnë ngadalë).
- **Pije freskuese me shishe plastike** (Plastika është e lehtë, e fortë dhe e lirë. Por meqenëse krijohet nga burim jo i ripërtëritshëm, riciklimi i plastikës është më i vështirë, pasi duhet të bëhet një ndarje paraprake e plastikave).
- **Një pijë në ndonjë bar-kafe** (Në këtë rast mund të shoqëroheni me miqtë, megjithëse kjo mund t'ju kushtojë më shumë).
- **Ujë nga ndonjë burim apo nga çezma** (Kjo mënyrë për të shuar etjen është e lirë dhe e shëndetshme, por është vështirë që ta marrësh ujin me vete dhe të jetë njëlloj i freskët).

KONSUMATOR I PËRGJEGJSHËM

Në shoqërinë e sotme shpenzohet pa masë dhe pa menduar për brezat e ardhshëm.	☐	☐
Sa më shumë të konsumojmë, aq më pak burime dhe energji harxhojmë.	☐	☐
Në kohën e sotme shumica e materialeve mund të riciklohen.	☐	☐
Ripërdorimi bën që mbetjet të pakësohen.	☐	☐
Riciklimi i zvogëlon burimet e pasurive ujore.	☐	☐
Sendet duhet të shfrytëzohen maksimalisht dhe jo vetëm një herë.	☐	☐
Letra dhe plastika nuk mund të riciklohen.	☐	☐
Nëse i hedhim shishet e plastikës pa i shtypur, ato zenë vend më shumë.	☐	☐
Përdorimi i qeses së pambukut gjatë blerjes është më i mirë për mjedisin jetësor se sa përdorimi i qeseve të plastikës.	☐	☐

Përgjigje: 1. E saktë; 2. E gabuar; 3. E saktë; 4. E gabuar; 5. E gabuar; 6. E saktë; 7. E gabuar; 8. E saktë; 9. E saktë.

Veprimtaria 2. Aftësitë matematikore të integruara me llogaritjet e buxhetit

Aktiviteti 1: Këshilli bashkiak

Një këshill bashkiak e ndau buxhetin si më poshtë: 45% për shërbime publike; 25% për mirëmbajtje rrugësh; 10% për transport; 10% për përmirësim të kanalizimeve të ujërave të zeza; 5% për zbukurim të hapësirave publike; 5% për investime.

Si mendoni ju për ndarjen?

Ju do të kishit bërë një ndarje tjetër? Kujt do t'i jepnit më shumë rëndësi?

Paraqitni këto të dhëna me anë të një diagrami rrethor.

Në qoftë se për zbukurimin e hapësirave publike u shpenzuan 30 000 lekë, sa është buxheti gjithsej që kishte bashkia?

Aktiviteti 2: Kostoja gjatë një udhëtimit

“Ju sapo jeni kthyer nga një udhëtimi njëditor me prindërit. Mamaja juaj kontrolloi në portofolin e saj dhe pa se kishin tepruar dy kartmonedha 1000 lekëshe, një kartmonedhë 500 lekëshe, një kartmonedhë 200 lekëshe, tri monedha 50 lekëshe, një monedhë 20 lekëshe, një monedhë 10 lekëshe dhe 3 monedha 5 lekëshe. Ajo mbante mend se familja kishte shpenzuar dy herë para, gjatë udhëtimit. Ajo shpenzoi 1150 lekë në një market dhe disa para për ushqim. Kur ajo numëroi sasinë e parave në portofol, ajo kuptoi se kishte ekzaktësisht gjysmën e sasisë së lekëve që kishte në mëngjes. Llogarisni sa lekë shpenzoi familja juaj për ushqim gjatë udhëtimit? Llogarisni sa lekë kishte familja në fillim të udhëtimit?”

Ju i thatë mamit se donit të blinit një top i cili kushtonte rreth 3000 lekë.

Diskutoni çfarë ju tha mamaja.

Shpreheni në formën e buxhetit dhe shpenzimeve të gjitha të dhënat.

Klasa ndahet në grupe me nga 4 persona. Në një fletë të madhe punohet me planifikimin e një buxheti. Si do ta shpenzonit ju këtë sasi parash

- Grupi 1 10000 lekë
- Grupi 2 15000 lekë
- Grupi 3 20000 lekë
- Grupi 4 25000 lekë

Po sikur t'ju duhet të planifikoni buxhetin për tre vitet e ardhshme me të njëjtën sasi parash si do ta planifikonit buxhetin?

Prezantoni punën tuaj në secilin rast.

Aktiviteti 3: Shpenzime familjare

Shpenzimet totale të një familjeje prej katër anëtarësh gjatë gjashtë muajve të parë të vitit për ushqim ishin përkatësisht 45 645 lekë, 52 532 lekë, 47 584 lekë, 37 595 lekë, 52 022 lekë dhe 47 289 lekë. Si mendoni sa ka shpenzuar mesatarisht për ushqimin kjo familje? Krahasoni rezultatin me njëri – tjetrin. Për ushqim gjatë vitit 1990, prindërit i thanë Andit se ata kanë shpenzuar 4756,52 lekë. Si mendoni sa ka shpenzuar mesatarisht për ushqimin kjo familje?

Krahasoni mesataren sot dhe atë të vitit 1990

Aktiviteti 4: Fermerët e djathit

Gjatë javës së 5 marsit, shtatë fermerë dorëzuan në një fabrikë djathi sasi të mëposhtme të qumështit: 680 litra, 425 litra, 650 litra, 580 litra, 680 litra, 600 litra dhe 900 litra.

Sa ishte sasia mesatare e dorëzuar nga secili prej shtatë burrave? Po moda, Po mesorja?

Diskutoni rezultatet me shokët

Aktiviteti 5: Sa vezë ke?

Një herë e një kohë jetonte një zonjë e moshuar dhe vendosi të zbriste në qytet për të shitur vezë në një supermarket ose dyqan me shumicë. Kur e pyetën sa ke, plaka tha:

-Unë nuk di të numëroj më shumë se 100 po ama di që: Nëse i paketoj vezët me nga 2, ose me nga 3, ose me nga 4, ose me nga 5, ose me nga 6, ose me nga 7, ose me nga 8, ose me nga 9, ose me nga 10 kokra, gjithmonë mbetet një vezë. Por nëse i paketoj vezët me nga 11 kokra nuk mbetet asnjë vezë. Sa vezë kishte zonja e moshuar. Provoni dhe ju. Si ju del?

Veprimtaria 3: Llogaritja e kostove të ushqimit dhe pesha

Aktiviteti 1: Kostot e ushqimit

Për të përgatitur turli për drekë, për 4 persona, mamaja (ose babai) do të përdori 200 gr qepë, 300 gram patate, 200 gram patëllxhanë, 250 gram kunguj, 150 gram karrota, 100 gram domate dhe 100 ml vaj ulliri.

a) Nëse ai/ajo do të përgatisë gjellë për 15 persona dhe ju kërkon ju të llogarisni sa gr duhet të hedhë për çdo përbërës, si do ta ndihmoni ju?

b) Nëse 1 kg qepë kushton 60 lekë, 1 kg patate kushton 70 lekë, 1 kg patëllxhanë kushton 120 lekë, 1 kg kunguj kushton 80 lekë, 1 kg karrota kushton 90 lekë, 1 kg domate kushton 100 lekë dhe 1 litër vaj ulliri kushton 600 lekë, si do ta ndihmoni mamin (babin) për koston e racionit për një person.

Aktiviteti 2: Lojë me numrat e plotë

Në një letër vizatojmë tabelën e lojës siç tregohet në figurë.

	-10	-9	-8	-7	-6	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
--	-----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	--

Përgatisim dy zare kubikë me 6 numra. Njëri zar ka numrat pozitivë 1,2,3,4,5,6 ndërsa zari tjetër ka numrat -1;-2;-3;-4;-5; -6

Rregullat e lojës:

- Loja luhet me dy lojtarë, lojtari A (numrat negativë) dhe lojtari B (numrat pozitivë).
- Loja fillon në 0.
- Hidhen të dy zaret njëkohësisht për të parë se kush e fillon lojën i pari. Personi që grumbullon më shumë pikë nga zaret fillon lojën i pari. Psh. Lojtari A ka 5 dhe -3, ndërsa lojtari B ka 4 dhe -1. Atëherë lojtari B fillon lojën i pari.
- Loja luhet me radhë nga secili lojtar duke hedhur të dyja zaret.
- Secili lojtar lëviz në tabelë sipas pikëve të grumbulluara gjatë hedhjes së zareve në rradhën e tij. Psh. $-3 + 2 = -1$ lojtari lëviz një kuti majtas (negative). $3 + -1$ lojtari lëviz 2 kuti djathtas.
- Lojën e fiton kush mbërrin i pari te 10 ose -10.

EMOCIONET DHE FOTOGRAFIA

Veprimtaria 1. Fotoja më e mirë

Rezultatet e të nxënësve

Nxënësi:

- Përzgjedh fotot që përshkruajnë personalitetin e tij.
- Përshkruan imazhin e tij nëpërmjet fotove që tregojnë personalitetin e tij
- Ndërton një imazh pozitiv për veten dhe kupton ndikimin e tij në jetë dhe në punë

Aktiviteti 1: Zbulimi i vetvetes nëpërmjet fotografive

Mësuesi ju jep nxënësve revista apo foto të cilat tregojnë interesa, aftësi, karakteristikat e personalitetit, etj. (Këto foto nxënësit mund t'i nxjerrin edhe vetë nga interneti.)

Më pas mësuesi i fton nxënësit ti presin ose ti grupojnë fotot sipas karakteristikave që përfaqësojnë ata si më poshtë:

- karakteristikat e personalitetit, p.sh. i lumtur, i qetë, i shoqërueshëm, anëtar i mirë i ekipit

- interesat, p.sh. hobi, filma, sporte, ushqime, kompjuterë, grupe
- shkathtësitë/forcat/aftësitë, p.sh. në gjendje të përdorë një arkë, gol me rezultate të larta
- aftësi për të punuar me njerëz të tjerë, i mirë në vendimmarrje, i mirë në zgjidhjen e problemeve
- pamja fizike, p.sh. i rregullt dhe i rregullt
- zakonet e punës, p.sh. punëtor i besueshëm, i ndershëm, i përpiktë, i shpejtë
- informacione të tjera – ambiciet, aftësitë e veçanta, kafshët shtëpiake.

Shënim: Ky aktivitet mund të bëhet dhe i integruar me TIK.

Aktiviteti 2: Identifikimi i aftësive për punësim

Në grupe të vogla, nxënësit diskutojnë temën “Çfarë është një aftësi?”. Më pas mësuesi lehtëson një diskutim të shkurtër në të gjithë klasën mbi këtë temë.

Nxënësit punojnë në grupe të vogla dhe identifikojnë aftësitë personale që mund të kenë një ndikim në planet e karrierës së një individi. Mësuesi ofron një listë me deri në dhjetë profesione të njohura dhe nxënësit shkruajnë aftësitë e përshtatshme për këto profesione. Nxënësve mund t'u jepet një kornizë bazë për t'u përdorur si p.sh.

- Titulli i profesionit (p.sh. shitës, shkencëtar, bankë, infermiere, tjegull, punonjës policie)
- Aftësitë
- Shëndeti dhe fiziku
- Interesat
- Personalitet
- Arsimit dhe trajnimi
- Kërkesa të veçanta.

Nxënësit më pas marrin pjesë në diskutime në grupe të vogla për gjetjet e tyre.

Aktiviteti 3: Aftësitë e njohjes së emocioneve dhe njohja e kompjuterit

Harry Potter

Harri Poteri është një djalë jetim i cili jeton me tezen e tij, Petunia Dërsli, të shoqin e saj, Vernon Dërsli dhe djalin e tyre, Dadli Dërsli. Në moshën 11 vjeçare, Harri zbulon se është magjistar megjithëse jeton në botën e zakonshme të njerëzve jo-magjistarë, të quajtur Babanacë. Bota e magjistarëve ekziston paralelisht me botën e Babanacëve megjithëse e fshehur prej saj. Aftësia e tij është e lindur dhe fëmijë të tillë janë të ftuar të ndjekin një shkollë të veçantë magjie që i mëson aftësitë e nevojshme për të pasur sukses në botën e magjistarëve. Ndërsa Harri përjeton adoleshencën e tij, ai mëson të kapërcejë problemet me të cilat përballlet, magjike, sociale dhe emocionale, duke përfshirë sfida të zakonshme të adoleshentëve si miqësitë, pasionet, marrëdhëniet romantike, provimet, ankthin, stresin e depresionin si dhe sfidën më të madhe për të përgatitur veten për botën që e pret përpara në Britaninë që po prirret gjithmonë e më shumë drejt luftës së dytë të magjistarëve. Ishte një e shtunë plot me diell dhe kopshti zoologjik gëlonte nga familjet.

Te dera e hyrjes së Dërslit, xhaxha Vernoni i bleu Dadlit dhe Persit dy akullore të mëdha me çokollatë dhe pastaj, meqë banakierja buzëgaze e shitores e pyeti Harrin ç' dëshironte të merrte, para se ata të dy ta largonin së andejmi, i bleu një lëng limoni të ngrirë, që kushtonte pak. "S'ka të sharë", mendoi Harri duke e lëpirë, tek po shikonte një gorillë që po kruante kokën dhe që i ngjiste tepër fort Dadlit, veçse nuk ishte flokëverdhe.

Ajo që paraditja më e bukur që kishte kaluar Harri prej shumë kohësh. U përkujdes që të ecte ndonjë hap më mbrapa, në mënyrë që Dadli dhe Persi, të cilët në kohën e darkës kishin filluar të mërzhiteshin nga kafshët, të mos ia nisinin përsëri argëtimit më të dashur të tyre e ta zinin me grushte. Hëngrën darkë në restorantin e kopshtit zoologjik dhe, kur Dadli bëri naze, sepse feta e tij e ëmbëlsirës nuk ishte mjaft e madhe, xhaxha Vernoni i bleu një tjetër dhe Harrit i dhanë leje ta mbaronte atë që la tjetri. Më vonë Harri mendoi se duhej ta kishte kuptuar që në fillim se tërë ajo mirësi s'kishte si të zgjaste.

Pas buke shkuan në ndërtesën ku mbaheshin gjarpërinjtë. Lokali ishte i freskët dhe gjysmë i errët, me vitrina të ndriçuara përgjatë faqeve të mureve. Përmbas xhamave, zhapinj dhe gjarpërinj të të gjitha llojeve zvarriteshin dhe ngjiteshin nëpër trungje pemësh dhe nëpër gurë. Dadli dhe Persi donin të shikonin kobrat e stërmëdha dhe helmuese, si dhe pitonët trupmëdhenj që mund të zgërlaqnin njeriun. Dadli u tregua më i shkathët dhe e diktoi ku ishte gjarpri më i madh nga të gjithë të tjerët. Ai mund të mbështillej për bukuri dy herë rreth makinës së xhaxha Vernonit dhe ta shtrydhte e ta bënte sa një kazan plehrash, por në ato çaste sikur s'ishte në qejf. Përkundrazi, ishte duke bërë një gjumë të thellë. Dadli mbeti me hundë të ngjeshur pas xhamit, duke soditur dredhat e murrme e të shkëlqyera. – Bëje të lëvizë, – i tha të atit me zë qaramani.

Xhaxha Vernoni trokiti më fort me noçkat e gishtave, por gjarpri s'u tund. "Dreq o punë!" – tha Dadli duke u ankuar dhe iku me vrap. Harri u ngul përpara vitrinës së pitonit dhe e vështroi gjarpurin me ngulm. Nuk do të habitej fare sikur edhe ai të vdiste nga mërzia, pa pasur shoqëri tjetër, përveç atyre vetëve që trokitnin tërë ditën mbi xham, duke u përpjekur ta shqetësonin. Ishte ku e ku më keq sesa të kishe për dhomë gjumi një zgëq, ku i vetmi njeri që vinte ishte teta Petunia, e cila trokiste fort në derë për të të zgjuar; ai, të paktën, mund të bridhte nëpër tërë shtëpinë.

Papritur gjarpri i hapi sytë e vegjël dhe të ndritshëm. Ngadalë, shumë ngadalë ngriti paksa kokën, deri në lartësinë e kokës së Harrit. Harri e shikoi i habitur. Pastaj hodhi sytë rreth e qark për të parë se mos i shikonte kush. Askush. Filloi ta shikonte përsëri ngulmas, kësaj radhe ia shkeli syrin.

Rezultatet e të nxënët

Nxënësi:

- tregon përmbajtjen e tekstit, duke e ilustruar me detaje nga teksti;
- analizon dhe krahason personazhet kryesore, duke e ilustruar përgjigjen me detaje nga teksti
- identifikon emocionet dhe ndjesitë e personazhit kryesor;
- argumenton veprimet e personazheve, duke dhënë fakte nga teksti;
- interpreton pjesë nga teksti, duke shprehur mendimin e tij.

Aktiviteti 4: Teksti për vete

Pasi nxënësit kanë lexuar fragmentin e mësipërm, u kërkohet nxënësve që të thonë shkurtimisht përmbajtjen e tekstit. Një nxënës thotë përmbajtjen e tekstit, ndërsa nxënësit e tjerë plotësojnë në fund, detajet e tekstit që nuk jepen nga shoku i tyre

Aktiviteti 5: Diagrami i Venit për dy personazhet

Mësuesi u kërkon nxënësve që të ndërtojnë një Diagram të Venit në lidhje me dy personazhet e tekstit të mësipërm: Harrit dhe Dadlit:

- Harry është i qetë, ndërsa Dadli është grindavec.
- Harri është i heshtur, ndërsa Dadli është llafazan.
- Ndryshimet në pamjen e jashtme.
- Etj.

Nxënësit i shkruajnë ndryshimet dhe ngjashmëritë në diagram (në një fletë). Ngjashmëritë në pjesën që priten rrathët, ndësa ndryshimet në dy pjesët e tjera. Të gjitha përgjigjet e nxënësve, ilustrohen me detaje nga fragmenti.

Aktiviteti 6: Imagjinoj personazhin kryesor

Mësuesi u thotë nxënësve: *Imagjiloni Harrin si një fëmijë, si një i rritur dhe si një i moshuar. Tregoni ose shkruani se çfarë se mund të bëjnë në këtëmoment të jetës së tyre dhe shpjegoni pse mund ta bëjnë këtë. P.sh., Harri si fëmijë, mund të bëjë magji nënën e tij për ta ushqyer me shumë ushqime të shijshme.*

Aktiviteti 7: Fotografia e emocioneve

Duke përdorur një iPad ose një aparat fotografik digjital, imitoni fytyrën e Harrit gjatë fragmentit, si p.sh., emocionet e tij kur sheh gjarprin, kur sheh gorillën, kur i shkel syrin gjarprit etj., dhe bëni disa fotografi. Vendosini ato së bashku në një dokument në kompjuter dhe shpjegoni emocionin poshtë figurës dhe kur Harri do të ishte ndjerë në këtë mënyrë.

Aktiviteti 8: Ditari dy pjesësh

Nxënësve iu jepet një pjesë nga teksti dhe në kolonën tjetër, shkruajnë se si e kuptojnë atë.

Një pjesë nga teksti	Si e kuptoj unë?
<i>Harri u ngul përpara vitrinës së pironit dhe e vështroi gjarprin me ngulm. Nuk do të habitej fare sikur edhe ai të vdiste nga mërzia, pa pasur shoqëri tjetër, përveç atyre vetëve që trokitnin tërë ditën mbi xham, duke u përpjekur ta shqetësonin. Ishte ku e ku më keq sesa të kishe për dhomë gjumi një zgëqe, ku i vetmi njeri që vinte ishte teta Petunia, e cila trokiste fort në derë për të të zgjuar; ai, të paktën, mund të bridhte nëpër tërë shtëpinë.</i>	

Veprimtaria 3: Kërkimi dhe prezantimi i informacionit

Rezultatet e të nxënësve

Nxënësit:

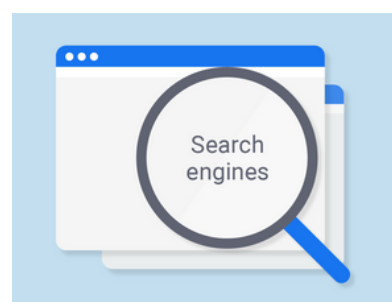
- përdorin motorët e kërkimit për të mbledhur informacione nga një shumëllojshmëri burimesh të sigurta në internet dhe përzgjedhin materialin në përshtatje me qëllimin e kërkimit;
- njohin rolin e paraqitjes digjitale në komunikimin e ideve;
- krijojnë dokumente të ndryshme elektronike, të cilat përmbajnë një shumëllojshmëri elementesh vizualë;
- krijojnë ndërmjet programit Power Point kuice interaktive.

Mësuesi i ofron nxënësve njohurive praktike lidhur me përdorimin e motorëve të kërkimit duke dhënë sugjerime se si nxënësit mund të përmirësojnë procesin e kërkimit të informacionit ndërmjet cilësimeve të ndryshme që ata mund të vendosin. Gjithashtu nxënësit përvetësojnë dhe praktikojnë njohuri në krijimin e prezantimeve multimediale duke marrë në konsideratë qëllimin e prezantimit, audiencën dhe parimet e dizenjimit.

Aktiviteti 1: Kërkimi i informacionit ndërmjet motorëve të kërkimit.

- Mësuesi i fton nxënësit të kërkojnë në internet informacione lidhur me personazhin e tyre të preferuar dhe më pas i pyet ata për kriteret që zgjedhin në selektimin e web faqeve nga të cilat sigurojnë informacionin.
- Mësuesi i orienton nxënësit të përdorin motorë të ndryshëm kërkimi për të njëjtin objekt si dhe nxit diskutime lidhur me mënyrën e shfaqjes së rezultateve të kërkimit.

Për të shtuar interaktivitetin me nxënësit, sugjerojuni atyre të kërkojnë në Google, disa kërkime zbavitëse të listuara si mëposhtë:

- Do a barrel roll
- Atari Breakout
- Askew
- Google Gravity
- Roll a dice
- Google Pacman

Kërko informacion...

Aktiviteti 2: Krijimi i një kuici ndërmjet programit PowerPoint

Kjo veprimtari synon të gërshetojë përforcimin e njohurive të nxënësve për kërkimin e informacionit në internet me krijimin e prezantimeve digjitale të pasuruara me elementë të ndryshëm multimedialë.

- Mësuesi fton nxënësit të hapin programin PowerPoint dhe të përzgjedhin një tematikë për kuicin që do të krijojnë.
- Bazuar në kërkimet në internet nxënësit paraqesin informacionet e sintetizuara në PowerPoint, duke insertuar tekst, imazhe, grafikë, cliparts apo elementë të tjerë vizualë.
- Me ndihmën e mësuesit, nxënësit zhvillojnë kuice të ndryshme ndërmjet opsionit hyperlinks.

Në çfarë rajoni ndodhet Mali i Korabit?

Rajoni Perëndimor

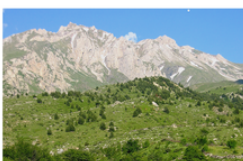
Rajoni Verioro-Verilindor

Rajoni Juglindor

Rajoni Jugor

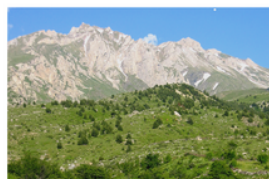
E saktë !!!

Korabi është një nga malet më të larta të Evropës Juglindore, i cili shtrihet përgjatë kufirit të Shqipërisë dhe Maqedonisë. Vendi i pasur me bukuri të rralla natyrore, me gurë, shkëmbinj dhe kullota të pafund i cili vizitohet nga shoqata të shumta alpinistësh të cilët arrijnë të ngjiten edhe deri në majën e tij, i cili ka lartësinë prej 2764 metrave.

E gabuar !!!

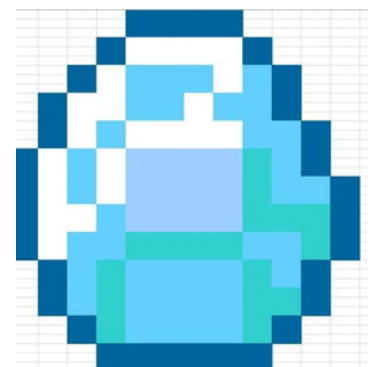
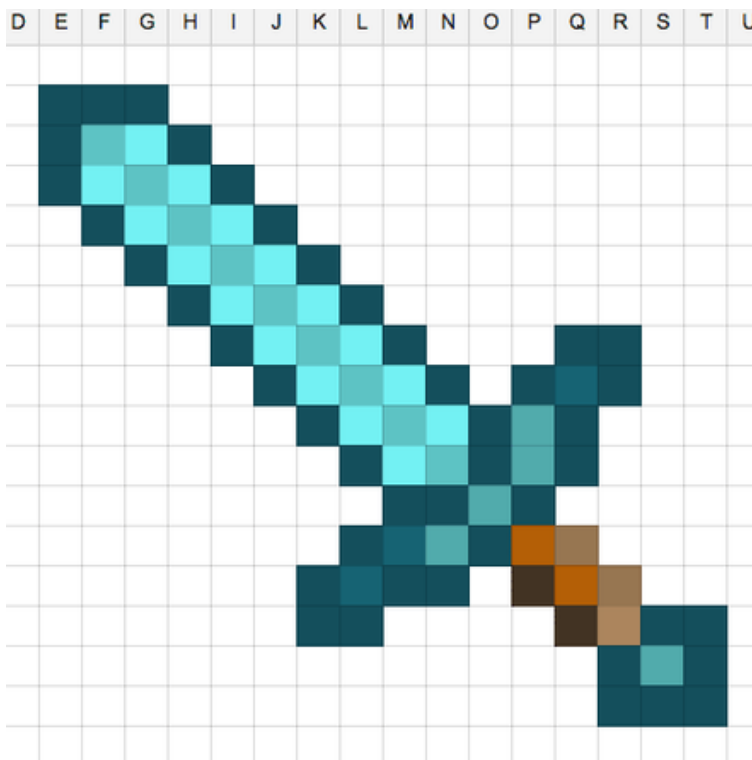
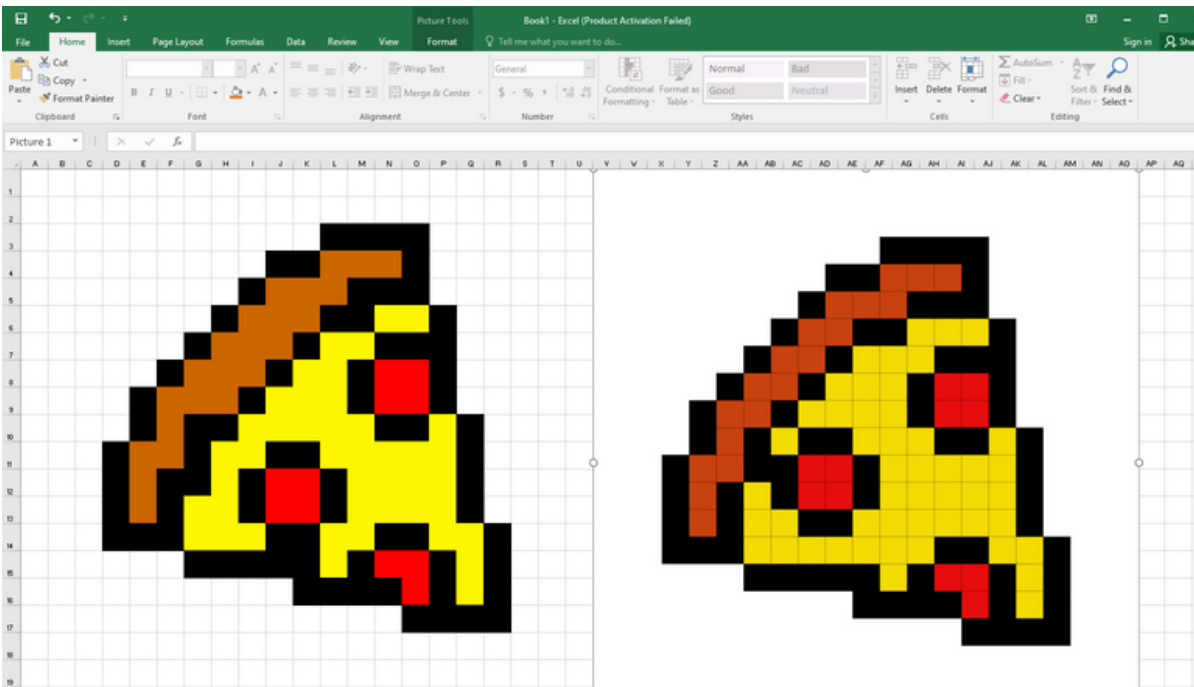
Korabi është një nga malet më të larta të Evropës Juglindore, i cili shtrihet përgjatë kufirit të Shqipërisë dhe Maqedonisë. Vendi i pasur me bukuri të rralla natyrore, me gurë, shkëmbinj dhe kullota të pafund i cili vizitohet nga shoqata të shumta alpinistësh të cilët arrijnë të ngjiten edhe deri në majën e tij, i cili ka lartësinë prej 2764 metrave.

Aktiviteti 3: Krijimi i Pixel Art ndërmjet programit Microsoft Excel

Mësuesi i kërkon nxënësve që të kërkojnë në internet imazhe të ideuara mbi bazën e pixel-ave. Pasi nxënësi ka përzgjedhur paraprakisht një imazh të caktuar, mësuesi i'u kërkon nxënësve të hapin programin Microsoft Excel dhe të vendosin të gjithë qelizat e librit të punës në formatin 50:50 pixel (cell width: 50 pixel dhe cell height: 50 pixel). Nxënësit në mënyrë të pavaruar mundohen të rikrijojnë imazhet e gjeneruara nga rezultatet e kërkimit dhe më pas krahasojnë punët e tyre me të shokëve.

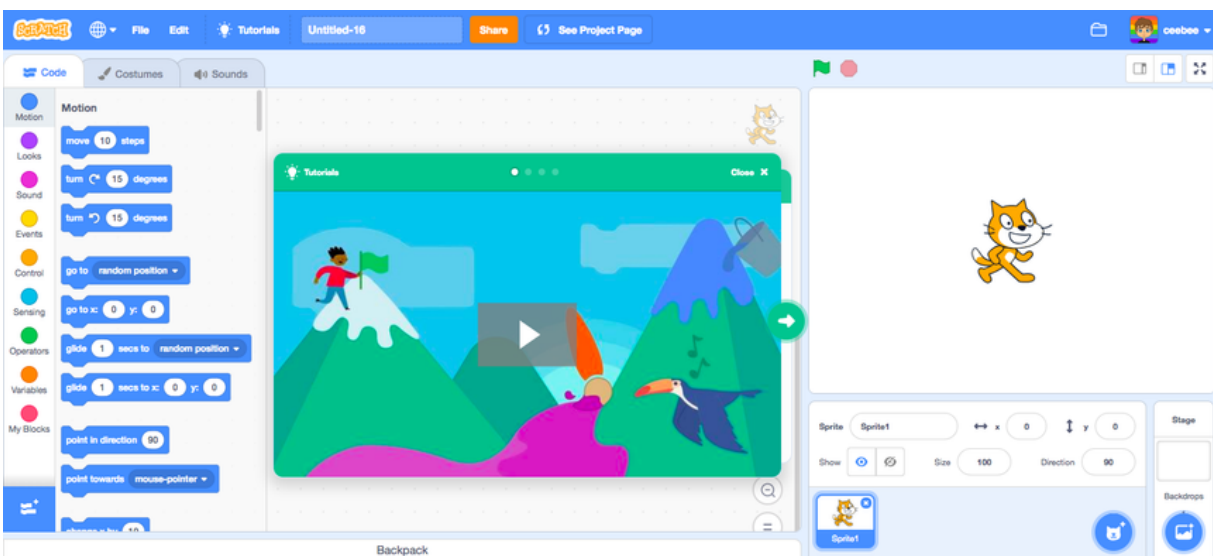
Aktiviteti 4: Krijimi i një fabule ndërmjet platformës Scratch

Nxënësit prezantohen me konceptet e të menduarit kompjuterik ndërmjet përdorimit të platformës Scratch dhe gjithashtu njihen me mundësitë që kjo platformë ofron.

- Nxënësit njihen me blloqet kryesore të instruksioneve në Scratch dhe ekzekutojnë komandat përkatëse për secilën kategori.
- Familjarizimi me rubrikën *Costumes and Sounds*
- Vendosija e një background-i në mjedisin e punës
- Krijimi dhe modifikimi i paraqitjes grafike të një sprite
- Integrimi i animacioneve dhe tingujve në projekte praktike

Ndërmjet përdorimit të spriteve të ndryshme dhe animimit të tyre nxënësve ju kërkohet të përgatisin një projekt, i cili prezanton aktivitet që zhvillojnë në kohën e tyre të lirë.

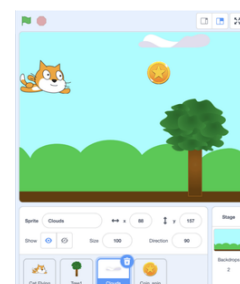
Nxënësve ju kërkohet të zhvillojnë një histori të shkurtër ose fabul ndërmjet përdorimit të grupeve kryesore të instruksioneve në Scratch.

Aktiviteti 5: Ndërtimi i një loje në Scratch

Loja e krijuar do të bazohet në një personazh kryesor, i cili fillimisht personalizohet nga nxënësi sipas dëshirës. Më pas, nxënësi përcakton aktorët kryesorë (protagonistët dhe antagonistët) si dhe linjën e aventurës që personazhi dhe aktorët do të ndjekin. Karakteri kryesor do të fillojë nga një pikë e caktuar dhe duhet të arrijë në pikën përfundimtare duke pasur një numër të limituar jetësh. Loja mund të ndërlikohet duke shtuar numrin e niveleve dhe numrin e vështirësive si pengesat me të cilat përballen aktorët gjatë lojës.

SCRATCH

Aktiviteti 6: Vendet turistike

Mësuesi i prezanton nxënësit me platformën Google Earth dhe më pas i fton nxënësit të krijojnë një projekt me emërtimin “Vendet turistike” ku të ruajnë të gjithë lokacionet që ata kanë dëshirë të vizitojnë në të ardhmen. Nxënësit mund të shtojnë informacione të caktuara për vendet turistike si dhe të pasurojnë projektin e tyre me imazhe dhe komente.

MATEMATIKA DHE BLERJET

Veprimtaria 1: Aktivitet me biçikletat

Veprimtaria 2: Aftësi matematikore të integruara me llogaritjet e blerjeve/shitjeve

Aktiviteti 1: Ekipi i basketbollit

“Një ekip basketbolli i moshës suaj luan ndeshje çdo të shtunë. Në fund të sezonit, kur mbaron turneu i klubit, të gjithë lojtarët shkojnë në një restorant me ushqim të shpejtë (fast food) për të festuar mbylljen e sezonit. Nëse një hamburger kushton 140 lekë, gjeni një mënyrë se si të përcaktoni koston totale të hamburgerave për një numër të ndryshëm lojtarësh, nëse secili blen një hamburger?

Nxënësit fillojnë të mendojnë, arsyetojnë sipas numrave të lojtarëve. Ata ndërtojnë një tabelë dhe bëjnë çiftimet e numrave duke gjeneruar zgjidhje alternative.

Këto çiftime të numrave, nxënësit mund t'i vendosin edhe në rrjetin koordinativ. Nxënësit më të avancuar mund të modelojnë dhe të sugjerojnë një formulë duke përdorur ndryshoret psh. $y = 140 * x$ (ku x është numri i lojtarëve dhe y është kostoja për të gjithë hamburgerat).

Gjithashtu nxënësit mund të llogarisin (me anë të një formule tjetër) se nëse lojtarët do të hanë çdo ditë në restorant për një muaj sa do të ishte kostoja e tyre? Po për 10 muaj?

Aktiviteti 2: I ftuari dhe intervista

Klasa ndahet në dyshe. Njëri prej nxënësve bëhet pronari i një supermarketi. Tjetri bën intervistën me pyetjet:

Si ka ecur supermarketi juaj në lagjen (qytetin) tonë?

A ka qënë ky dimër një periudhë më e mirë se zakonisht në shitje? Sa ka qënë mesatarish xhiroja ditore?

A ishte vera e kaluar më e suksesshme në shitje se kjo verë deri tani? Sa ka qënë mesatarish xhiroja ditore?

A ka një rritje të xhiros mesatare në verë krahasuar me dimrin?

A ndikon moti i keq në xhiron e supermarketit?

Cili mall ecën më shumë? A ndodh kjo sepse është më i lirë apo pëlqehet më shumë nga qytetarët?

Shkëmbeni të ftuarin dhe mblidhni të dhënat me 5 të ftuar.

Organizoni të dhënat që ju keni mbledhur dhe bëni të paktën një grafik që tregon se çfarë njerëzit mendojnë rreth supermarketit në lagjen (qytetin) tuaj.

A mendoni ju se të dhënat dhe grafikët do të jenë të ndryshëm nëse ju përshkruani një supermarket tjetër?

Nisur nga të dhënat dhe statistikat e përpunuara, a mund të bëni ju një parashikim për ecurinë e supermarketit në lagjen (qytetin tuaj) gjatë vitit të ardhshëm?

Aktiviteti 3: Kostoja e këpucëve

Klajdi bleu 150 palë këpucë për 300 000 lekë. Ai shiti 100 prej tyre me 2500 lekë palën dhe e rriti çmimin. Mbas disa kohësh shiti edhe pjesën e mbetur me 2800 lekë palën. Sa lekë fitoi ai gjithsej? A do të kishte fituar më shumë nëse do t'i kishte shitur të gjitha këpucët 2800 lekë? A do t'i kishte shitur më shpejt nëse do të kishte mbajtur çmimin 2500 lekë? Ç'mendoni ju? Si do kishit vepruar ju?

Aktiviteti 4: Kredia

Melisa ka marrë një kredi prej 2 000 000 lekësh. Ajo paguan 11 000 lekë në muaj. Kjo shumë mbulon vetëm interesin e huas së saj, prandaj ajo vazhdon t'i detyrohet bankës 2 000 000 lekë.

a) Si mendoni ju? Me sa interes e ma marrë ajo kredinë? (Sa është norma e interesit të thjeshtë vjetor?) Pasi paguan për 20 vjet këste mujore prej 11 000 lekësh, ajo e shlyen kredinë.

b) Si mendoni? Sa para ka paguar ajo në 20 vite?

c) Si mendoni ju? Sa përqindmë shumë ka paguar ajo krahasuar me shumën fillestare të marrë hua?

Aktiviteti 5: Çmimet

Çmimi i një televizori është ulur me 17% dhe tani kushton 75 200 lekë. Ju doni të blini një televizor. Sa ishte çmimi fillestar i televizorit? A do kërkonit ju të ulet çmimi? Sa mendoni të ulet?

VENDLINDJA IME

Veprimtaria 1: Menaxhimi i mbeturinave - Një letër kryebashkiakut për mbeturinat në zonën tuaj

Rezultatet e të nxënit

Nxënësi:

- zhvillon aftësi për vëzhgimin dhe njohjen e mbetjeve;
- diskuton për menaxhimin e ndarjes së mbetjeve sipas materialit themelor të prodhuar;
- shpreh përgjegjësinë e tij për mbrojtjen e mjedisit.

Informacion për mësuesin:

Nevojat e konsumatorit në ditët e sotme janë në rritje të vazhdueshme dhe njerëzit, me vetëdije ose jo, po shtojnë gjithnjë e më shumë llojin e prodhimeve dhe të shërbimeve që ata përdorin. Tregu konsumator është i tejmbushur nga reklamato për produkte dhe shërbime të reja. Gradualisht, konsumi po bëhet pjesë shumë e rëndësishme e jetës së njerëzve.

Lënda e parë shndërrohet në mbetje si pasojë e proceseve të prodhimit dhe konsumit. **Tepricat e panevojshme të një produkti pasi konsumohet quhen mbetje.** Mbetjet mund të shfrytëzohen përsëri, të përpunohen, të digjen në fabrika të veçanta ose të groposen në venddepozitime.

Trajtimi ekologjik i mbetjeve

Kur bëhet fjalë për trajtimin ekologjik të mbetjeve në qytete, duhet të kemi parasysh në radhë të parë pakësimin e tyre, po ashtu ripërdorimin dhe riciklim të mundshëm.

Reduktimi është mbrojtje aktive e mjedisit e cila ka të bëjë me minimizimin e disa prej mbeturinave që në burimin e krijimit apo të prodhimit të tyre. Reduktimi i mbetjeve do të thotë moslejimi i lindjes së mbeturinave. Kjo mund të realizohet nëse në jetën tonë të përditshme kemi synimet e mëposhtme:

- Blerje në mënyrë të ndërgjegjshme për mjedisin (kursimi i paketimeve);
- Prodhim i produkteve në shtëpi (p.sh. kosi);
- Zgjedhja e një paketimi që mund të riciklohet;
- Kursimi i energjisë elektrike, i ujit, i kimikateve etj.;
- Moshedhje e artikujve të ndryshëm, që mund të përdoren për diçka tjetër;
- Zgjedhja e produkteve me sa më pak paketim;
- Reduktim i qeseve plastike, duke i zëvendësuar p.sh. me çantë pazari;
- Ripërdorim i enëve të kosit, të cilat mund të përdoren shumë mirë për vazo lulesh.

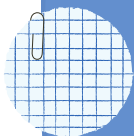
Ripërdorimi është procesi i grumbullimit dhe i ripërdorimit të disa mbetjeve, të cilat mund të hyjnë përsëri në qarkullim. P.sh.: shishe dhe kavanoza qelqi, që mund të grumbullohen dhe të ripërdoren; pjesë të materialeve inerte si: copa mermeri, copa tullash apo copa guri dekorativ, që mund të përdoren për dekoracione të ndryshme në një objekt tjetër;

Riciklimi është procesi i ripërpunimit të mbetjeve duke dhënë një prodhim të ri. Gjatë riciklimit mund të ndryshojë struktura kimike e materialit, por bëhet i vlefshëm për një përdorim tjetër.

Aktiviteti 1: Një letër kryebashkiakut për mbeturinat në zonën tuaj

- Mësuesi u tregon nxënësve koshin e mbetjeve të klasës dhe pyet:
 - Ç’kuptoni me fjalën “mbetje”?
 - Çfarë mund të gjejmë në koshin e mbetjeve?
- Renditen në tabelë llojet e mbetjeve që janë gjetur në kosh. Më pas mësuesi fton nxënësit të sjellin përvojat e tyre për kujdesin ndaj mbetjeve.
- Mësuesi u shpjegon nxënësve se shoqëria sot është një shoqëri konsumatore që harxhon sasi të mëdha energjie dhe pasuri natyrore dhe krijon aq shumë mbetje duke ndotur kështu ajrin, ujin dhe tokën.
- Mësuesi parashtron para nxënësve dilemën e mëposhtme dhe i fton në diskutim:

Një ditë të bukur ju shkoni për piknik me familjen tuaj në një park. Pasi mbaroni piknikun, familja juaj fillon të largohet pa i mbledhur mbetjet e hedhura rreth e përfaqar vendit ku ka qenë ngritur tenda e piknikut. Çfarë do të bëni ju?

Nxënësit përzgjedhin një nga përgjigjet e mëposhtme ose japin një përgjigje të vetën:

- Ju nuk i lejoni ata që të largohen pa mbledhur mbetjet e hedhura sa andej këndeje.
- Prisni që ata të largohen, të mbledhin tendën dhe pastaj ju i mblidhni vetë mbetjet e hedhura pa kujdes në park.

- Mendoni se dikush tjetër duhet të shqetësohet për mbetjet e hedhura pa kujdes.
- Bashkia duhet të dërgojë dikë në park që të grumbullojë përditë mbetjet që njerëzit lenë pas piknikut.
- Koshat e mbetjeve ishin larg nga vendi i piknikut dhe ju jeni i vogël për t'i pastruar dhe grumbulluar ato.
- Diçka tjetër.

Gjatë diskutimit ftohen nxënësit të tregojnë përvoja nga jeta e tyre e përditshme.

Mësuesi i ndan nxënësit në grupe dhe i cakton secilit grup detyrën t'i shkruajnë një letër kryebashkiakut në lidhje me:

- *si mund të përmirësohet situata e pastrimit të qytetit në lidhje me mbeturinat;*
- *si mund të ndërgjegjësohen qytetarët të mos i hedhin mbeturinat jashtë koshave;*
- *çfarë mund të bëhet për të vendosur më shumë kosha;*
- *çfarë mund të bëhet për ndarjen e mbeturinave dhe riciklimin e tyre.*

Fletë pune

Një letër kryebashkiakut për mbeturinat në zonën ku ne banojmë

.....

.....

.....

.....

.....

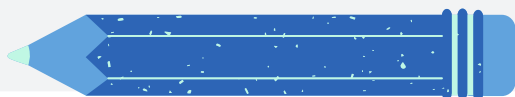
.....

.....

.....

.....

.....

Vepimtaria 2: Aftësitë e komunikimi për vendlindjen dhe njohja e kompjuterit

Rezultatet e të nxënësve

Nxënësi:

- demonstroi të kuptuarit e tekstit;
- identifikoi idetë kryesore të tekstit dhe i analizon ato;
- analizon elementet të përmbajtjes dhe të formës së tekstit;
- lidh idetë e tekstit me jetën dhe përvojat e tij;
- dallon shkakun nga pasojat;
- përshkruan shkurtime të një objekti;
- shpreh me shkrim idetë e tij në lidhje me një çështje të caktuar.

“Malli i atdheut” Faik Konica

(Lexoni me vëmendje tekstin)

Kur vete njeriu i lirë e i vetëm, larg Atdheut, viset e reja, ndryshimi i zakoneve, ëmbëlsia e udhëtimit e një mijë gjëra që vihen re ndër popuj të huaj, të gjitha këto ta përgëzojnë zemrën e të bëjnë jo ta harrosh Shqipërinë, por të mos vejë te ajo kaq dendur mendja. Më tutje, si ngopen sytë së pari ndryshime, gazi shuhet pak nga pak. S’di ç’të mungon, s’di ç’të duhet. Një hije trishtimi ta mbulon fytyrën e pikë së pari, herë–herë, pastaj më dendur e më në fund shpesh e pothuaj kurdo e kudo, kujtim i prindërve, i miqve dhe i shokëve, kujtim i dheut ku lindëm e u rritëm, ku qamë foshnja e ku lozëm djem, kujtimi i atyre maleve, larg të cilave nuk rron dot mirë një shqiptar, kujtim i kombit që, me gjithë ca ta liga që ka, është kombi ynë, e më tepër kujtimi, dëshira e etja e gjuhës sonë, ta shtrëngojnë e ta dërmojnë me të vërtetë zemrën. Ah, malli i Shqipërisë, malli i atdheut të dashur, i shenjti mall e dashuri e shenjtë, kush është ai shqiptar që s’e ka pasur në dhe të huaj! Duhet të jesh jashtë Shqipërisë e të jesh larg, për të kuptuar se ç’forcë e ç’bukuri të ëmbël ka për veshët kjo fjalë: Shqipëri!

Ajo më e zbrazura letër, ajo fjala më e vogël, na sjell, kur vjen nga Shqipëria, një gaz të parrëfyeshëm, se na sjell një copë të Atdheut.

Aktiviteti 1: Diskutim

Mësuesi zhvillon një diskutim me nxënësit:

- Pse kjo pjesë titullohet “Malli i atdheut”?
- Pse Konicën e merr malli për atdheun? Ku duket kjo në tekst?
- Si jepet trishtimi i Konicës në këtë tekst? Çfarë e trishton më shumë atë?
- A keni dëgjuar ose përjetuar ndjesi të tilla, të mallit për atdheun?

Aktiviteti 2: Vazhdoj renditjen

Mësuesi kërkon nga nxënësit që të plotësojnë tabelën e mëposhtme duke iu referuar tekstit. Në fund ai mund t'i pyesë nxënësit në lidhje me mënyrën që Konica ka zgjedhur ta përshkruajë mungesën dhe mallin e tij për atdheun.

Nr.	Konica në raport me atdheun
1.	Nuk i vete aq dendur mendja
2.	I mungon
3.
4.

Aktiviteti 3: Objekt i rëndësishëm

Mësuesi: Jam i sigurt që keni në shtëpi një objekt të rëndësishëm nga vendlindja juaj, e prindërve ose e gjyshërve tuaj. Shpjegoni se çfarë e bën atë domethënëse ose të rëndësishme. Përshkruajeni me disa fjali këtë objekt. Nxënësit lexojnë përgjigjet e tyre. Ata japin opinionet e tyre në lidhje me përshkrimet e shokëve të tyre.

Aktiviteti 4: Unë kam tri dëshira

Një xhind zbret pranë jush dhe iu kërkon t'ju realizojë tri dëshira në lidhje me vendlindjen/ vendin tuaj. Çfarë dëshironi dhe pse? Çfarë do të ndryshonte në vendin tuaj në rastin e realizimit të këtyre tri dëshirave. Nxënësit shprehin dëshirat e tyre. Në fund të veprimtarisë, mësuesi bën një përmbledhje të përgjigjeve të nxënësve.

Veprimtaria 3: Prezantimi i qytetit tim të lindjes

Rezultatet e të nxënit

Nxënësi:

- përshkruan hartën topografike të qytetit të lindjes duke identifikuar objektet që njih;
- identifikon objektet social- kulturore, institucionet lokale;
- përshkruan ndikimin e mjedisit natyror lokal në zhvillimin ekonomik;
- njih historinë e qytetit të lindjes;
- krijon një guidë turistike për qytetin e lindjes.

Aktiviteti 1: Luajmë sy mbyllurazi “Qyteti im”

Mësuesi tregon hartën e Shqipërisë dhe ju kërkon nxënësve të identifikojnë qytetin ku kanë lindur. Vendos në mur hartën e Shqipërisë dhe ju shpërndan nxënë sve fasho të errëta për të lidhur sytë. Nxënësit vendosen në rresht nga dy në krah të njëri – tjetrit. Mësuesi thërret emrin e një nxënësi i cili vendos fashën në sy dhe i shoqëruar nga shoku i tij shkon në drejtim të hartës. Nxënësi që e shoqëron shkon në vendin e tij kurse nxënësi me sytë e lidhur qëndron para hartës dhe vendos gishtin për të treguar qytetin e tij të lindjes. N.q.s. nxënësi e vendos gishtin në qytetin e tij ai fiton, kështu loja vazhdon me rradhë.

Aktiviteti 2: Kllaster

Pasi nxënësit përcaktojnë qytetin e lindjes, nëpërmjet kllasterit mësuesi kërkon nga ata të përshkruajnë qytetin e tyre duke shënuar në tabelë shprehjen që e përshkruan më mirë qytetin e tyre të lindjes.

Pas plotësimit të kllasterit nxënësit diskutojnë rreth pyetjeve të mëposhtme:

- Çfarë është gjëja që ju pëlqen më shumë nga qyteti juaj i lindjes?
- Cili është ushqimi karakteristik i qytetit tuaj?
- Çfarë është vendlindja për ju?
- Cili është vendi që ju pëlqen të rrini më shumë në qytetin tuaj të lindjes?
- Cili është objekti i qytetit tuaj që vizitohet më shumë nga turistët?
- Çfarë e bën veçantë dhe të shtrenjtë qytetin tuaj?
- Çfarë do të donit të ndryshonit në qytetin tuaj?

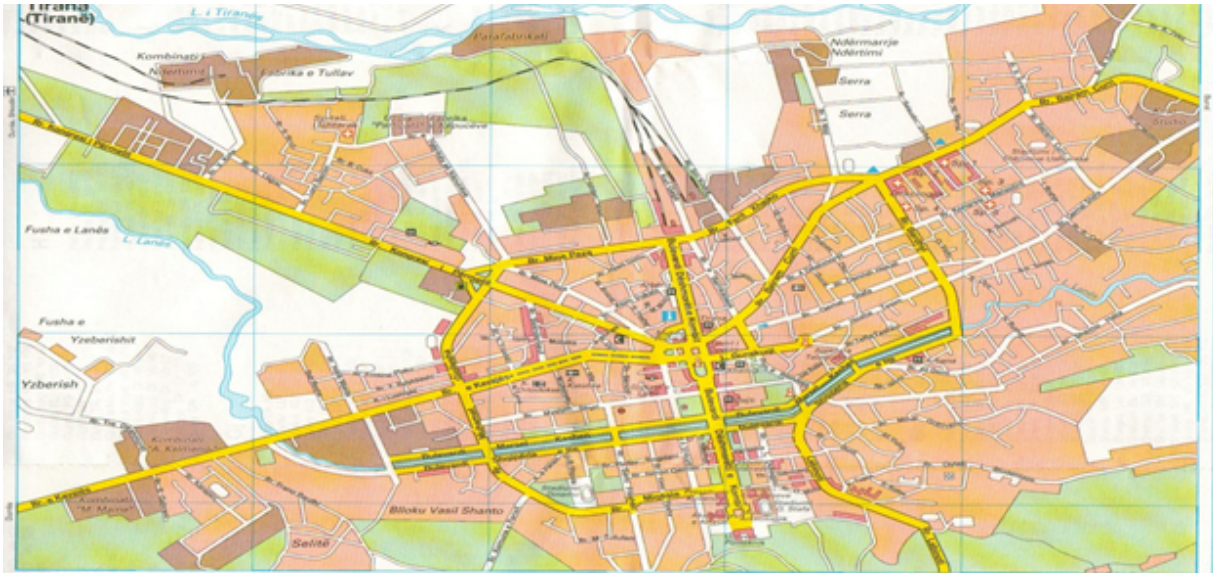
Aktiviteti 3: Fakte dhe Opinione

Mësuesi ndan dy letra me ngjyra (rozë dhe jeshile) për çdo nxënë. Ai i kërkon secilit nxënë të shkruajë në letren me ngjyrë jeshile tre fakte dhe në letren me ngjyrë rozë tre opinione për qytetin e tij. Në flipchart ose në tabelë mësuesi vendos dy kollona në një rën anë “Opinione” (ngjyrë rozë) dhe në kollonën tjetër “Fakte” (ngjyrë jeshile). Më pas mësuesi i fton nxënësit ti ngjisin letrat në kollonën e saktë përkatëse. Ata diskutojnë dhe vlerësojnë sëbashku saktësinë e tyre

Aktiviteti 4: Loja me kartolina ose foto të qytetit tim

Mësuesi nëpërmjet videoprojektorit tregon pjesë nga relievi dhe objektet kryesore të qytetit të lindjes së tyre. Mësuesi ndan nxënësit në grupe, ai ju vë në dispozicion një grup fotosh apo kartolinash. Fillimisht ju kërkon atyre të identifikojnë qytetin e tyre në këtë grumbull fotosh e më pas ju kërkon të vendosin fotot apo kartolinat sipas vendndodhjes në hartën përkatëse.

Pas përfundimit të punës në grup, nxënësit prezantojnë qytetin e tyre nëpërmjet fotove dhe diskutohet rreth informacionit që ata kanë për:

- veçoritë e relievit
- objektet social kulturore dhe të qeverisjes vendore.
- festat dhe traditat
- kulinarinë
- ndikimi e të gjithave sa më sipër në zhvillimin ekonomik të qytetit.

Aktiviteti 5: Kërkoj në internet për qytetin tim

Nxënësit orientohen të kërkojnë në internet për historinë e krijimit dhe zhvillimit të qytetit të tyre të lindjes rreth pyetjet të mëposhtme:

Kur është krijuar qyteti?

Cilët ishin themeluesit e qytetit?

Cilat janë objektet e para që janë ndërtuar?

Kush janë personalitete të arsimit, artit, kulturës e sportit?

Çfarë ndryshimesh ka pësuar qyteti?

Nxënësit pasi përfundojnë diskutojnë në klasë gjetjet e tyre. Për të ilustruar veprimtarinë do të përdoren foto të vjetra e të reja.

Aktiviteti 6: Guida turistike e qytetit tim

Nxënësit ndahen në grupe dhe orientohen të kërkojnë në internet për informacion dhe foto për të krijuar guidën turistike të qytetit të tyre.

Detyrat e grupeve:

Grupi 1: Të ndërtojë një guidë për muzetë dhe galeritë, objektet e trashëgimisë kulturore dhe institucioneve qendrore/lokale.

Grupi 2: Të ndërtojë një guidë me llojet e turizmit që zhvillohen në vendlindje.

Grupi 3: Të ndërtojë një guidë për peisazhet natyre dhe festat e qytetit.

Grupi 4: Të ndërtojë një guide me restorantet dhe kafetë e zonës.

Pasi nxënësit kanë gjetur informacionin dhe fotot, ndërtojnë guidën turistike duke vendosur foto dhe informacion për:

- Vendndodhjen
- Pse duhet të vizitohet qyteti i tyre.
- Objekte të trashëgimisë kulturore.
- Festat e qytetit.
- Muzeume.
- Galeri.
- Peisazhe natyrore.
- Llojet e turizmit.
- Ndikimi i turizmit në ekonominë e qytetit.
- etj.

Në përfundim secili grup prezanton punën e bërë dhe nxënësit diskutojnë së bashku rreth gjetjeve të tyre. Mësuesi udhëzon grupet si të vlerësojnë punën e njëri – tjetrit, duke dhënë çdo grup dy yje dhe një sugjerim për grupet e tjera. Këto vlerësime nxënësit jua komunikojnë shoku-shokut sipas grupeve dhe i ngjisin në dërrasë.

Burime:

<http://www.visit-tirana.com/sq/cfare-te-besh/muzeume-ne-tirane/38/muzeu--arkeologjik-kombetar>

<http://www.visit-tirana.com/sq>

<http://www.visit-tirana.com/sq/eksploro-tirane/jashte-tiranes>

<https://www.tirana-hotel.com/sq/vizita-ne-tirane>

https://iissuu.com/bashkiakorcedocs/guida_e_kor____s_shqip

<https://bashkiakorcedocs.gov.al/site/articles.php?cid=261&t=Fshatra-Turistike>

<https://bashkiakorcedocs.gov.al/site/articles.php?cid=232&t=Muzeume>

https://iissuu.com/websterite/docs/nestorio_guide_final

SPORTI DHE NATYRA

Veprimtaria 1: Çfarë do të bëj në jetë? Marrja e një vendimi

Rezultatet e të nxënës

Nxënësi:

- kupton dhe analizon se si karakteristikat personale, interesat, qëndrimet, vlerat, besimet dhe sjelljet ndikojnë në vendimet e karrierës;
- identifikon aftësitë, njohuritë dhe qëndrimet e transferueshme që mund të përmbushin kërkesat e një sërë rolesh pune dhe mjedisesh pune
- eksploron rëndësinë e rishikimit të opsioneve të preferuara të studimit, dhe punës brenda planit të veprimit të karrierës;
- angazhohet në planifikimin dhe zhvillimin e karrierës që merr parasysh ndryshimin e tendencave ekonomike dhe sociale të punësimit;
- përdor burimet e informacionit për të identifikuar mundësitë e karrierës dhe vlerëson besueshmërinë e informacionit.

Përmbledhja: Fokusi i kësaj temë është konfirmimi dhe menaxhimi i planit të veprimit të karrierës së nxënësve. Ata duhet të sigurohen që ai pasqyron profilin e tyre aktual personal, duke përfshirë aftësitë, zotësitë, interesat, qëndrimet dhe performancën akademike. Nxënësit duhet të eksplorojnë dhe konsolidojnë njohuritë e tyre për tregun e punës dhe kërkesat e mëtejshme të arsimit dhe trajnimit që u nevojiten për planifikimin e karrierës së tyre të ardhshme.

Nxënësit duhet të përdorin planin e veprimit të karrierës për të konfirmuar vetë-njohjen e tyre aktuale. Ata duhet ta përdorin këtë njohuri për të vendosur drejtimin e tyre pas shkollës dhe të paktën një zgjedhje të mundshme të karrierës. Nxënësit duhet të jenë në gjendje të identifikojnë aftësitë dhe zotësitë që kanë fituar përmes aktiviteteve dhe përvojave në shkollë, komunitetin e tyre dhe aftësitë që po fitojnë gjatë qëndrimit qëndrimin në shkollë.

Gjatë qëndrimit në shkollë nxënësit do të zbatojnë aftësitë e tyre vendimmarrëse dhe zgjidhjes së problemeve për arsimin e mëtejshëm të dhe aspiratat e tyre për punësim. Nëpërmjet një rishikimi të planit të tyre të karrierës, nxënësit do të reflektojnë në mënyrë kritike mbi strategjitë që kanë zbatuar për të arritur qëllimet e tyre, duke shqyrtuar arsyet e sukseseve dhe pengesave. Nxënësit mësojnë të rishikojnë dhe të përshtasin më mirë planet e veprimit të karrierës për studime të mëtejshme, trajnime ose mundësi pune.

Aktivitetet e edukimit në karrierë do të fokusojë vëmendjen e nxënësit në njohjen dhe krijimin e mundësive për të bërë zgjedhje të informuara për karrierën duke përcaktuar qëllimet e tyre të karrierës në një plan veprimi. Në zhvillimin e planit të veprimit të karrierës së tyre, nxënësit do të demonstrojnë se janë të vetëdijshëm për një sërë burimesh të karrierës, duke përfshirë ato të disponueshme në internet, dhe do të identifikojnë aleatët që mund t'i mbështesin ata në arritjen e qëllimeve të tyre.

Aktiviteti 1: Plotësoni fletën e punës

Emri:

Data:

Karakteristikat personale:

Aftësitë dhe zotësitë e mia aktuale: p.sh. komunikues, bashkëpunues

Vlerat e mia: p.sh. mbrojnë mjedisin

Interesat e mia:

Arritjet e mia më të mira:

Rezultatet e mia më të mira në mësim:

Arsimimi

Lëndët e studiuara vitin e kaluar dhe rezultatet:

Certifikatat/dëftesa:

Lënda ime e preferuar:

Punë vullnetare

Vendi	Llojet e detyrave të ndërmarra
Në shkollë	
Në shtëpi	
Në komunitet	

Aktiviteti 2: Eksploroni në internet dhe plotësoni fletën e punës “E ardhmja ime”

Sa dini për profesione të ndryshme? Eksploroni në internet për profesionet më të kërkuara për momentin, diskutoni në klasë rreth tyre, aftësive dhe shkollimin që këto profesione kërkojnë për të mësuar rreth gjërave të rëndësishme që duhen marrë parasysh kur vendosni për të bërë zgjedhjet tuaja për shkollim apo punësim të mëtejshëm.

Për këtë veprimtari shikoni fletën e punës që keni punuar gjatë zhvillimit të temave: “Njohja me grupin” dhe “Vendosja e një qëllimi”

Zgjedhjet e mia të karrierës:

Zgjedhja	Zgjedhja e parë	Zgjedhja e dytë
Atributet e kërkuara (kontrolloni faqen e internetit)		
Aftësitë e kërkuara (kontrolloni faqen e internetit)		
Punëdhënësit e mundshëm		
Perspektiva e punësimit (kontrolloni faqen e internetit)		
Kërkohet arsim/trajnim (p.sh. emri i kursit)		
Ofruesit që ofrojnë kurse		
Kërkesat dhe parakushtet e kursit		
Rrugët dhe opsionet e tjera (p.sh. Arsimi profesional)		

Veprimtari 2: Aktivitete sportive dhe artistike

Aktivitete sportive,
artistike dhe argëtuese.

Veprimtari 3: Njerëzit dhe transporti (Aftësi të gjelbra/mjedisore)

Rezultatet e të nxënët

Nxënësi:

- identifikon ndikimet negative të transportit mbi mjedisin;
- vlerëson mundësitë për të përmirësuar mjetet e transportit duke i bërë më miqësore me mjedisin;
- diskuton mbi përgjegjësitë qytetare në lidhje me transportin dhe përdorimin e tij.

Aktivitet 1

Aktiviteti ka si qëllim që nxënësit të njihen me rëndësinë e transportit në ditët e sotme, llojet e transportit, ndikimin që ka transporti në mjedisin përreth dhe në shëndetin e njerëzve dhe çfarë mund të bëhet për të përmirësuar ndikimin e tij në mjedis.

(Kjo veprimtari mund të zhvillohet dhe në oborrin e shkollës, ku nxënësit mblidhen në grupe dhe vëzhgojnë në lidhje me të dhënat që u kërkohen dhe më pas diskutojnë).

Veprimtaria mund të fillojë përmes një diskutimi rreth pyetjeve të mëposhtme:

- Përse është bota e sotme kaq e varur prej mjeteve të transportit?
- Përse përdoret transporti? Cilat janë lloje kryesore të transportit të zhvilluara në vendin tonë?
- Si ndryshon sektori i transportit në vende të ndryshme?
- Cila është e ardhmja e transportit publik?

Ndani nxënësit në tre grupe specialistësh dhe shpjegojuni qëllimin e çdo grupi.

Emërtojini ata si vijon:

- **Komisioni për trafikun**
- **Komisioni për parkimet**
- **Komisioni për mjedisin**

Shpërndajini nxënësve Fletën e të dhënave "Udhëzime për grupet e punës" ku secili grup ka të përshkruara pyetjet/çështjet rreth të cilave duhet të mbledhë informacion dhe për të cilat do të diskutojnë. Pasi nxënësit të kenë diskutuar sipas komisioneve përkatëse, nxitini nxënësit të shprehin lirshëm mendimet e tyre rreth temës "Si mund të përmirësohet transporti në qytetin tonë?"

Komisioni për trafikun

Nxënësit duhet t'u përgjigjen pyetjeve të mëposhtme:

- Sa automjete (makina, kamionë, autobuzë) kalojnë afërsisht brenda 30 minutave në rrugën pranë shkollës?
- Sa përqind e automjeteve janë makina? Po autobuzë? Po biçikleta?
- Sa përqind e këtyre automjeteve kanë vetëm një udhëtar?
- Sa prej tyre përmbajnë dy ose më shumë njerëz?
- Si mendoni, nëse njerëzit do të përdornin më shumë transportin publik (autobuzin), çfarë do të ndodhte? Do të ndikonte kjo në mjedis? Nëse po, si do të ndikonte pozitivisht/negativisht? Pse mendoni kështu?
- Si mendoni, rritja e numrit të makinave elektrike do të ndikonte pozitivisht në mjedis? Pse mendoni kështu?

Komisioni për parkimet

Nxënësit duhet të vëzhgojnë gjendjen e parkimeve në zonën përreth ose nga informacioni që kanë dhe t'u përgjigjen pyetjeve të mëposhtme:

- Ku dhe si janë parkuar makinat?
- A ndërhyjnë vendet e parkimit me ato të ecjes së këmbësorëve?
- Ka vende ku makinat nuk janë parkuar siç duhet, sipas rregulloreve për këtë qëllim?
- Sa shoferë i zbatojnë këto rregulla?

Komisioni për mjedisin

Duhet të vlerësojë rreth çështjeve të mëposhtme:

- *Cilësia e ajrit* (si ndikon transporti në cilësinë e ajrit).
- *Niveli i zhurmës* (si ndikojnë mjetet e transportit në nivelin e zhurmave, çfarë pasojash ka për shëndetin e njerëzve).
- *Shkalla e rrezikut për motoçiklistët, për ata që ecin me biçikletë, për këmbësorët dhe për shoferët e makinave* (respektimi i rregullave të qarkullimit).

Aktiviteti 2

Mësuesi i nxit nxënësit të mendojnë rreth pyetjeve të mëposhtme:

- A i jepni biçikletës?
- Sa shpesh dhe në cilat raste e përdorni biçikletën?
- A ju duhet energji të lëvizni biçikletën tuaj? Nga vjen kjo energji?

Shpjegoni se të gjithë mjetet e transportit kanë nevojë për forma të ndryshme energjie. Bëni pyetjet e mëposhtme:

- Me çfarë energjie ecin makinat? (nga djegia e benzinës, e naftës)
- Me çfarë energjie ecin trenat (nga djegia e qymyrit, e naftës, energjia elektrike)
- Me çfarë energjie fluturojnë avionët (nga djegia e vajurit për avionë)

Shpjegoni se edhe ecja në këmbë kërkon energji, e cila prodhohet në organizëm nga ushqimi që merr secili.

Diskutoni rreth pyetjeve të mëposhtme dhe shkruajini përgjigjet në tabelë:

Çfarë faktorësh e vështirësojnë ecjen me biçikletë? (moti i keq, trafiku i rënduar, ndotja e ajrit, çmimi i biçikletës etj).

Ecja me biçikletë ka një sërë përparësish, të cilat njerëzit i pëlqejnë. Cilat mund të jenë ato? Shkruajini përgjigjet në tabelë.

Diskutoni dhe shprehni mendimet se çfarë mund të bëhet për të kapërcyer vështirësitë.

Dilni jashtë klasës dhe organizoni garën "Lepuri dhe breshka". Kërkoni të dalin disa vullnetarë, disa prej tyre do të ecin në këmbë me shpejtësi normale, drejt një vendi të përcaktuar. Grupi tjetër do të ecë drejt të njëjtit vend me biçikletë. Gjeni sa herë mund ta bëjnë ata që ecin me biçikletë distancën deri te vendi i përcaktuar deri sa ata që ecin në këmbë të mbërrijnë atje.

Aktiviteti 4 - Kujdesem për mjedisin

- Veprimtaria fillon me prezantimin nga mësuesi të fotove të disa pamjeve të mjediseve të ndryshme të ndotura.

- Ftohen nxënësit të shprehin mendimet e tyre rreth mjediseve të paraqitura dhe renditen në tabelë ndotësit e secilit mjedis.
- Nxënësit lexojnë dhe shprehin mendimet e tyre rreth pasojave që vijnë nga ndotja e mjedisit.
- Parashtrohet pyetja: "Si tregoj kujdes ndaj mjedisit?". Nxënësit sjellin përvojat e tyre jetësore se si veprojnë me mbetjet dhe si kujdesen për mbrojtjen e mjedisit. Nxënësit shprehin mendimet e tyre pse nuk duhet të përdoren qeset plastike.
- Më pas, mësuesi ndan nxënësit në grupe. Çdo grup përgatit një poster, sipas dëshirës, duke dhënë ide të ndryshme se si mund të mbrojnë mjedisin.
- Pas përfundimit të punës së grupeve, nxënësit prezantojnë posterat, komentojnë dhe vlerësojnë punët e njëri-tjetrit.

Veprimtari 4 - Riciklimi mbron mjedisin

Ne mund t'u japim një jetë të re sendeve të ndryshme, duke i ricikluar ato. Disa shembuj të thjeshtë jepen më poshtë:

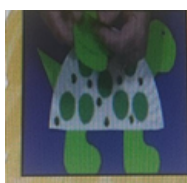
Mund të mblidhni disa rrotulla letrash higjienike. Ato zbkurohen me letra të bukura të paketimit të dhuratave dhe i vendosni atyre një fund të sheshtë, kështu do të kishit një mbajtëse lapsash që ta mbanit në tryezën tuaj të studimit.

Të gjithë ne kemi kaq shumë çelësa të padobishëm nëpër shtëpi. Pritni litarët me gjatësi të ndryshme dhe i lidhni në një unazë të shpuar.

Fotografia është vetë shpjeguese. Duhet ta përshkruaj këtë tani? Ju mund të përdorni këtë ide të veçantë dhe kërkoni fëmijën tuaj që të bëjnë këtë aeroplan për projektin e tij të shkollës nga mbetjet, duke përdorur vetëm shkopinj akulloresh dhe një kapëse rrobash.

Duke përdorur një pjatë letre dhe disa letra me ngjyrë, ju mund ta bëni këtë breshkë shumë të bukur letre.

BIBLIOGRAFIA

- Soft-Skills-Learning-Materials.pdf
- Teknika e Mësimit të Kombinuar dhe implementimi në TechHub, UNICEF&ICTSLab
- Student-Skills-Guide-PDF.pdf <http://fredmay.ca/wp-content/uploads/2018/02>
- Korniza Kurrikulare e arsimit parauniversitar, IZHA 2014
- Strategjia Kombëtare e Arsimit 2021-2026
- Udhëzuesit kurrikularë lëndorë, ASCAP
- Programet lëndore të arsimit të mesëm të ulët dhe programet lëndore të arsimit të mesëm të lartë, ASCAP 2017
- <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/inspiration/research/unesco-guidelines-ict-education-policies-2022>
- <https://core.ac.uk/download/pdf/287816564.pdf>

